

[G. Shilber]

التدشهر ترکی

علم نحو و صرف

Grammatica

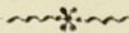

کاشغر شهریده باسیدلی

۱۹۳۵

Svenska Missionstryckeriet, Kaschgar.

1935.

حروف جد ولی

Alphabet

حرف لار نیک ابجد حسابی	اونک طرفکا باغلانغان حرف لار	ایکی طرفکا باغلانغان حرف لار	چپ طرفکا باغلانغان حرف لار	باغلانغان حرف لار	حرف لار نیک اسم لاری	
۱	ا	—	—	ا	الف	1
۲	ب	ب	ب	ب	باء	2
	پ	پ	پ	پ	پاء	3
۴۰۰	ت	ت	ت	ت	تاء	4
۵۰۰	ث	ث	ث	ث	ثاء	5
۶	ج	ج	۷	ج	جاء	6
	چ	چ	۷	چ	چاء	7
۸	ح	ح	۶	ح	حاء	8
۶۰۰	خ	خ	۶۰	خ	خاء	9
۴	د	—	—	د	دال	10
۷۰۰	ذ	—	—	ذ	ذال	11
۲۰۰	ر	—	—	ر	راء	12
۷	ز	—	—	ز	زاء	13
	ژ	—	—	ژ	ژاء	14

حروف جد ولی

Alphabet

حرف لار نینهک ابجد حسابی	اونک طرفکا باغلانغان حرف لار	ایکی طرفکا باغلانغان حرف لار	چی طرفکا باغلانغان حرف لار	باغلانغان حرف لار	حرف لار نینهک اسم لاری
۶۰	س	—	—	س	سین 15
۳۰۰	ش	ش	ش	ش	شین 16
۹۰	ص	ص	ص	ص	صاد 17
۸۰۰	ض	ظ	ظ	ض	ضاد 18
۹	ط	ط	ط	ط	طوی 19
۹۰۰	ظ	ظ	ظ	ظ	ظوی 20
۷۰	ع	ع	ع	ع	عین 21
۱۰۰۰	غ	غ	غ	غ	غین 22
۸۰	ف	ف	ف	ف	فا 23
۱۰۰	ق	ق	ق	ق	قاف 24
۲۰	ک	ک	ک	ک	کاف 25
	گ	گ	گ	گ	گاف 26
۳۰	ل	ل	ل	ل	لام 27
۴۰	م	م	م	م	میم 28

حروف جد ولی

Alphabet

حرف لار نېنك ابجد حسابی	اونك طرفكا باغلانغان حرف لار	ایكى طرفكا باغلانغان حرف لار	چپ طرفكا باغلانغان حرف لار	باغلانماغان حرف لار	حرف لار نېنك اسم لاری	
۵۰	ن	ذ	ذ	ن	نون	29
۶	و	—	—	و	واو	30
۵	ه	ه	ه	ه	هَاء	31
۱۰	ی	ی	ی	ی	یاء	32

حاشیه: ابجد حسابیدا حرف لار رقم لار نېنك اورنیدا ایشلاتیلور — قدیم قی وقتلاردا فینیقیلار عبرانیلار عرب لار یونانیلار و رومالیقلار ابجد حسابی ایشلاتور ایردیلار.

حرف لار عربیدین الیغمان دور لیکن پ چ ژ گ دیکان حرف لار عربیده بولماغانی اوچون اولار نېنك ابجد حسابی یوق دور.

عربی لغت دین الینگان صوتی حروف و باشقه خط نشانده لاری

حرف صوتی نشانده لاری بولاردور:

١. فتحة یا که زیر َ ادب دیکان سوزداکی الفینک

آوازیدیک ایتیلور مثلاً خَبْر صَبْر

٢. کسره یا که زیرِ ایت دیکان سوزداکی حرف صوتیدیک

ایتیلور. مثلاً فِکْر ذِکْر

٣. ضمه یا که پیشِ بُت دیکان سوزداکی حرف صوتیدیک

ایتیلور مثلاً بُلْبُل

خط نشانده لاری دینک برنجه سی بولاردور:

١. جزمه یا که ساکن ْ بر حرف ساکن اوستیکا

یتولسه مذکور حرف ساکنغه صوتی آواز قوشولمایدور. مثلاً اَفْضَل اَكْبَر اِنْسَان

٢. تشدید ّ بر حرف ساکن اوستیکا یتولسه اول حرف ساکن

ایکی اوقولادور. مثلاً قَدَس تَسْلَى

۳. مد - بر الف اوستیکا بقولسه اول الف نینک آوازی اوزون دیلور.
مثلاً آرام آخوند

۴. تنوین یا که دوپیش دوزیر =
دوزیر = بعضیده بقولور مثلاً کتاب تخمیناً قاص

۵. حمزه نشانه عربی زباندین الینغان سوزلار نینک بعضی سیکا توشادور
مثلاً دائم

لاتینی لغت دین الینغان بر نیچه خط نشانده لاری

۱. نقطه وقف. ایکی جمله نی بر بریدین آیریدورغان نشانه دور.

۲. قولون: دیکان نشانه عباره اقتباس نینک باشیغه قویولادور مثلاً نور آخوند ایتی:
مونداغ قیلمانکلار

حاشیه: که دیکان حرف عباره اقتباس نینک الیدیه توشسه قولون قویولمایدور مثلاً نور آخوند
ایتیکه مونداغ قیلمانکلار

۳. سیمیقولون یا که علامه وقف; او قوشیدا توختالماق نینک
نشانه سی دور

۴. قومًا یا که علامتہ وقف قصیرہ ، دیکان او قوشده +

قیسقه توختالمق نینک نشانه سی دور

حاشیه: سمقولون و قومًا دیکان نشانه لار ترکی کتابلاردا بعضی وقت

استین اوستون قویولادور ؛ ؛

۵. سورایدورغان نشانه یا که علامتہ الاستفهام؟

دیکان نشانه استفهام سوز یا که جمله سی نینک آخریغه توشادور

۶. علامتہ ندا ! دیکان بعضیده ندا جمله سی یا که ندا

سوزی نینک ارقاسیغه قویولادورغان نشانه دور

۷. شرطه — دیکان نشانه جمله لار و سوزلارنی بر بریدین آیریدور

۸. پارفتیسیس یا که هلالان () دیکان نشانه سوز

جمله سی نینک ایچیده بر نمہنی تعینلاب روشن قیلماق اوچون تورادورغان بر سوز یا که عبارہنی باشقه سوزلاردین آیریدور

۹. علامتہ الاقتباس یا که نوتا “ ” دیکان نشانه

بعضیده عبارہ اقتباسی نینک باشیغه و آخریغه توشادور

سوزلار نينك قسم لاري

بولار دور:

عربى - تركى		لاتىنى	
جمع	مفرد	Singularis	Pluralis
أسماء	اسم	Nomen Substantivum	Nomina Substantiva
صفات	صفت	Adjectivum	Adjectiva
اعداد	عدد	Numerale	Numeralia
ضمائر	ضمير	Pronomen	Pronomina
افعال	فعل	Verbum	Verba
ظروف	ظرف	Adverbium	Adverbia
حروف جر	حرف جر	Praeposition Postposition	Praepositiones Postpositiones
حروف عطف	حرف عطف	Conjunction	Conjunctiones
حروف ندا	حرف ندا	Interjection	Interjectiones

۱ اسم (Substantivum) بر نه نينك اسمى ياكه بر نمرسه نه ايكانى

ديدورغان سوز دور. مثلاً: اوغول - آط - فرشته - عدالت - درخت.

۲ صفت (Adjectivum) بر نه نينك قايداغ ايكانى ديدورغان سوز دور.

مثلاً: چرايلىق - سرت - يىخسى - يمان - ايگيز - پست.

۳. **عدد** (Numerale) بر نئمەنىك عددىنى ديدورغان سوزدور .

مثلاً: اون — يكرمه — يكرمه بش — اونونجى — يكرمنجى — يكرمه بشنجى .

۴. **ضمير** (Pronomen) بر اسم صفت سوز ويا جمله نىك اورنبدە تورادورغان

سوز دور . مثلاً: اول (اوغول) — من (طالب آخوند) سيز (نور احمد)

۵. **فعل** (Verbum) بر نئمەنىك ايشىنى يا حالىنى ويا بر نئمەنىك

واقع بولغانىنى ايتىب برادورغان سوزدور . مثلاً: (مردكار) ايشلايدور — (بلا)

اوخلايدور — (آط) قاچىب كىتى .

۶. **ظرف** (Adverbium) وقت جاي درجه طريقه باره سیده صفت و فعل

سوزلارنى تعينلايدورغان سوزدور . مثلاً: مونددا — تاشقارى — ايمدى — يات

يىلدام — تھاماً .

۷. **حرف جبر** (Postposition) تر سیده تولاراق بر سوز نىك كىنبدە

توروب مذکور سوز كا جمله داسى باشقه سوزلار قانداغ تورادورغانىنى معلوم قىلادور .

مثلاً: (اوغول) اوچون — (باغ) الیددا (ير) تكىدە —

۸. **حرف عطف** (Conjunction) جمله لار يا سوزلارنى بر بريك

باغلايدورغان حرف سوزدور . مثلاً: و — اما — چونك —

۹. **حرف ندا** (Interjection) قىچقىرادورغان سوزدور .

مثلاً: اى — واى —

اسماء

Substantiva

I. اسماء معنویسیکا موافق ایکی قسم بولادور یعنی

اسم عین (Substantivum concretum) و اسم معنی

(Substantivum abstractum)

۱. اسم عین — کشی — حیوان و نرسه لار نینک اسم لاری دور. (طوبیماقته معلوم نرسه لار) مثلاً: بلا — ایت — جوزا — پنجره.

۲. اسم معنی — صفت — ایش — حال و طریقه لار نینک اسم لاری دور. (خیالغه معلوم نرسه لار) مثلاً: یخشلیق — یمائلیق — محبت — مرحمت.

II. اسماء عددیسیکا موافق مفرد (Singularis) و جمع

(Pluralis) بولادور.

۱. مفرد برلیک کورساتادور مثلاً: آدم — آط — درخت —

۲. جمع بر دین چونکراق عدد کورساتادور مثلاً: آدم لار — آط لار — درخت لار

۳. مذکور مثل لار دین معلوم بولادور که جمع نینک نشانه سی — لار — بولوب مفردکا قوشولادور.

۴. غیره تیل لار دین الغان بعضی سوزلار نینک جمع صورتی بولک بولادور مثلاً: خلائق — حیوانات —

اسماء نینک اعرابی

(Declination)

۱. اسم سوزلار نینک اعرابداکی حال لاری الته بولادور یعنی

رفع (Nominativus) — جر یا که مضاف الیه (Genitivus)

— مفعول اليه (Dativus) مفعول به (Accusativus) —

مفعول فييه (Locativus) — مفعول عنده (Ablativus)

مثل : اوغول ديكان اسم اعرابه كلتورولسه رفع حاليدا : اوغول — جر
 حاليدا : اوغول نينك — مفعول اليه حاليدا : اوغولغه — مفعول به حاليدا : اوغول في —
 مفعول فييه حاليدا : اوغولدا — مفعول عنده حاليدا : اوغولدين بولادور .

مذکور مثلدين معلوم بولورکه مضاف اليه نينك حرفي — نينك

— مفعول اليه نينك حرفي — غه — مفعول به نينك حرفي — ني — مفعول فييه نينك

حرفي — دا — و مفعول عنده نينك حرفي — دين — دور

II. ترکی تيلدا قاتيق و يوشاق سوز بار بولغان اوچون أسما نينك اعرابي ايکي
 قسم بولادور يعني قاتيق سوزلار نينك اعرابي و يوشاق سوزلار نينك اعرابي .

۱. قاتيق سوزلار نينك مفعول اليه حرفي — غه — و مفعول فييه
 حرفي — دا — بولادور يوشاق سوزلار نينك مفعول اليه
 حرفي — کا — و مفعول فييه حرفي — دا — بولادور .

۲. اسم نينك آخرقى حرفي — چ — خ — ش — ويا — ق بولسه قاتيق

اعراب نينك مفعول اليه نينك حرفي غه بولماي بلکه قه بولادور .

۳. مفعول به حاليدا تورادورغان اسم تعين بر نهنى کوز سائسه — ني — الادور

بولماسه رفع حالى نينك صورتیده تورادور . مثلاً : بلا منكا بو کتاب ذى بردى —

بلا منكا بر کتاب بردى .

اسم نینک اعرابی نی

کورساتادورغان جدول

Paradigma flexionis nominis

ایکنجی اعراب یعنی یومشاق سوزلار نینک اعرابی		اولقی اعراب یعنی قاتیق سوزلار نینک اعرابی			
جمع Pluralis	مفرد Singularis	جمع Pluralis	مفرد Singularis	حال	Casus
سوزلار	سوز	یوللار	یول	رفع	Nominati - vus
سوزلار - نینک	سوز - نینک	یوللار - نینک	یول - نینک	جر یا که مضاف الیه	Genitivus
سوزلار - کا	سوز - کا	یوللار - غه	یول - غه	مفعول الیه	Dativus
سوزلار - فی	سوز - فی	یوللار - فی	یول - فی	مفعول به	Accusativus
سوزلار - ده	سوز - ده	یوللار - دا	یول - دا	مفعول فیه	Locativus
سوزلار - دین	سوز - دین	یوللار - دین	یول - دین	مفعول عنده	Ablativus

حاشیه : اسم مناد ادیکان حالدا (Vocativus) توره اصل صورتی تبدیل بولهای بلکه اولوغ زبان بولسه اینک الدیغه **ای** دیکان حرف ندا تولاراق قویولادور. مثلا: ای خدا بنده نککا قایلایل.

مثل لار

اوغول نینک آطی بار دور - بلاغه بو قلم فی بردیم - ایت باغدا اولتور ادور - بازار دین
یانیب کلدیم - نمه ایشقه بوئی قیلدینک - میمون درخت دین درخت قه سکرادی - سوداگر
تاغقه بار ادور - شیخه آط برامیز - اوچارایق شاخقه قونوب دور .

جر نینک بیانی

Genitivus possessivus

(*Status constructus* - اضافة)

۱. مضاف الیه حالیدکی اسم ویا ضمیر مجرور توصیفیدین (*Pronomen Possessivum*)
تعینلانغان اسم **مضاف** آتانور و مذکور ایکی سوزنی **اضافه** دیرلار.
مثلاً: بلانینک آناسی دیکان مثلده بلانینک - **مضاف الیه** و - آناسی -

مضاف و - بلانینک آناسی - **اضافه** بولادور

۲. مضاف الیه پات پات تاشلانادور و مضاف یالغوز تور ادور. مثلاً: آتام - مینک آتام اور نیدا تور ادور.

۳. مضاف الیه ظاهرده ویا خیالده بر اسمنی تعینلاسه اول اسم نینک آخریغه

ضمیر مجرور متصل (حرف مجرور -

Pronomen possessivum suffixum) قوشولادور.

۴. ضمیر مجرور متصل بولاردور: یم - وم - م - ینک - ونک - نک

- ی - یی - سی - یمیز - ومیز - میز - ینکیز - ونکیز

- نکیز (ضمیر مجرور نینک بیانیغه قایلایل)

حاشیه: بر اسم نینک آخرقی حرفی ساکن حرف بولسه انکا قوشولادورغان

غائب نینک حرف مجروری **ی** بولادور. آخرقی حرفی اوزون حرف صوتی بولسه انکا

یی قوشولادور. و آخرقی حرفی قیسقه حرف صوتی بولسه انکا **سی** قوشولادور.

مثلاً : اوغول نینک کوزی - انسان نینک خدایی - بلانینک اناسی

مضافه قوشولغان ضمائر مجروره متصله فی کوردساتان ورغان جدول

Paradigma nominis cum suffixis (in statu constructo)

مضاف جمع بولسه همه قسم لاری اوخشاش بولادور	اسم نینک آخرقی حرفی قیسقه حرف صوتی بولسه	آخرقی حرف اوزون حرف صوتی بولسه	آخرقی حرف ساکن نینک الیدایکی حرف صوتی و آوازلیق بولسه	اسم نینک آخرقی حرفی ساکن	مضاف الیه (ضمیر مجرور توصیفی)	شخصی Persona	
دعالار - یم	اتا - م	دعا - یم	سوز - وم	باغ - یم	مینک	متکلم Persona I	۱
دعالار - ینک	اتا - نک	دعا - ینک	سوز - ونک	باغ - ینک	سینک	مخاطب Persona II	
دعالار - ی	اتا - سی	دعا - یی	سوز - یی	باغ - یی	اوغول نینک اینک	غائب Persona III	
دعالار - یمیز	اتا - میز	دعا - یمیز	سوز - ومیز	باغ - یمیز	بیز نینک	متکلم Persona I	۲
دعالار - ینکیز	اتا - نکیز	دعا - ینکیز	سوز - ونکیز	باغ - ینکیز	سبز نینک	مخاطب Persona II	
دعالار - ی	اتا - سی	دعا - یی	سوز - یی	باغ - یی	اوغول لار نینک اولار نینک	غائب Persona III	

۵. کی دیکان حرف مضاف الیه کا قوشولسه مضاف تاشلانادور و مضاف الیه یالغوز تورادور. مثلاً: بو آط اوغول نینک کی دور

۱. حاشیہ: ترکی اسمائ نینک **مذکر** و **مؤنث** (Genus) یوق دور لیکن غیر زبان دین الینغان بعضی سوزلار اصل مذکر یا مؤنث صورتیدہ تورادور مثلاً: ملک ملکہ

۲. **حرف تعریف** (Articulus definitus) ترکی تیلیدہ یوق دور و تعیین بر

حرف تنکیر (Articulus indefinitus) هم یوق ایکان لیکن حرف تنکیر دیک - بر دیکان عدد سوز بعضیدہ ایشلاتیلور مثلاً بر آدم یولدا کتیب بارادور.

صفات

Adjectiva

۱. صفت نینک اعرابی یوق دور لیکن صفت بر اسم نینک معنی سیدہ تورسه اعرابغه کلتور و لادور.

مثلاً: بیزی یمان دین قوتقازغبل - بای نینک تولا مالی باردور.

۲. صفت بر اسم فی اوتور تعینلاسه اسم نینک الیددا تورادور لیکن فعل نینک واسطه سی بیان انی تعینلاسه کینیدہ تورادور مثلاً: بر یخشی آدم کلدی - کلکان آدم یخشی دور

صفات نینک درجه لاری

۱. صفت نینک اوج درجه سی باردور یعنی **درجه اطلاقیه**

(Positivus) **درجه تفضیلیه جزئیه** (Comparativus)

درجه تفضیلیه کلیه (Superlativus)

۲. **درجه اطلاقیه** صفت نینک اصل صورتی بولادور مثلاً :
 یغشی — یمان — شیرین — اچیق .

۳. **تفضیل جزئی** دیکان درجه صفت نینک اصلیکا **راق** —

یاکه **راق** قوشولماق بیلان عبارت بولادور مثلاً : **ایکیزراق** - یغشی **راق**

حاشیه : صفت سوز مفعول عنده حالیداکی بر اسم دین کین کلسه معنی سی تفضیل جزئی بولادور
 مثلاً : آط ایشاک دین چونک دور .

تخشی دیکان سوز بر صفت الیدیا قویولسه صفت نینک معنی سی تفضیل جزئی بولادور .

مثلاً : آط چونک دور لیکن توکه **تخشی** چونک دور .

۴. **تفضیل کلی** دیکان درجه صفت نینک الیدیا **همه دین**

دیکان سوز قویولماقی بیلان عبارت بولادور . مثلاً : **همه دین** یغشی —

همه دین یمان —

حاشیه : صفت فی یکی مرتبه دیماک بیلان انینک معنی سی چینکراق بولادور مثلاً : چونک
 چونک — اوزون اوزون —

عربی لغت دین الینغان صفت سوزلار بعضیده اصل تفضیل درجه نینک
 صورتیده تورادور مثلاً : افضل — اکبر — اعلی —

اعداد

Numeralia

۱. عدد ايکي قسم بولادور يعني عدد اصلي (Cardinale) عدد

ترتيبى (Ordinale)

(۱) نجى ديگان حرف عدد اصليکا قوشولماقى بيلان عدد ترتيبى عبارت بولادور مثلاً: برنجى

حاشيه: نجى ديگان حرف نينک اليداكى هجادا - و - آوازليق بر حرف صوتى بار

بولسه - نجى - ونجى - يتولادور مثلاً: اونونجى عدد اصلي نينک

(ب) آخر حرفى - ۸ - بولسه اول - ۵ - نجى نينک اليدا يرکا توشادور.

مثلاً: يکر مه - يکر منجى بولادور.

رقوم بيلان اعداد

اعداد ترتيبيه Numeralia ordinalia	اعداد اصليه Numeralia cardinalia	لاتينى رقم	عربى رقم
برنجى - اولقى -	بر	1	۱
ايکينجى	ايکى	2	۲
اوچونجى	اوچ	3	۳
تورتونجى	تورت	4	۴
بشنجى	بش	5	۵
التنجى	الته	6	۶
يتنجى	يته	7	۷
سكزنجى	سكز	8	۸
توقوزونجى	توقوز	9	۹
اونونجى	اون	10	۱۰
اون برنجى	اون بر	11	۱۱
اون ايکينجى	اون ايکى	12	۱۲

رقوم بیلان اعداد

اعداد ترتیبیه Numeralia ordinalia	اعداد اصلیه Numeralia cardinalia	لاتینی رقم لا تینی رقم	عربی رقم
اون اوچونجی	اون اوچ	13	۱۳
اون تورونجی	اون تورت	14	۱۴
اون بشنجی	اون بش	15	۱۵
اون التنجی	اون الته	16	۱۶
اون یتنجی	اون یته	17	۱۷
اون سکزنجی	اون سکز	18	۱۸
اون توقوزونجی	اون توقوز	19	۱۹
یکرمنجی	یکر مه	20	۲۰
اوتوزونجی	اوتوز	30	۳۰
قرقنجی	قرق	40	۴۰
ایکننجی	ایک	50	۵۰
اتمیشنجی	اتمیش	60	۶۰
یتمیشنجی	یتمیش	70	۷۰
سکساننجی	سکسان	80	۸۰
توقسانونجی	توقسان	90	۹۰
یوزونجی	یوز	100	۱۰۰
—	ایکی یوز	200	۲۰۰
مینکنجی	مینک	1000	۱۰۰۰
	ایکی مینک	2000	۲۰۰۰
	تمن	10 000	۱۰۰۰۰
	لک	100 000	۱۰۰۰۰۰
	ایکی لک	200 000	۲۰۰۰۰۰
	کرور	500 000	۵۰۰۰۰۰
	میلیون	1 000 000	۱۰۰۰۰۰۰

۲. ایکی حصه نینک برینی یازیم — تنک — نصف دیرلار — اوچ حصه نینک برینی بعضیده ثلث دیرلار — تورت حصه نینک برینی چارک و ربع دیرلار — ربع تولاراق فقط وقت باره سیدین ایشلاتیلادور .

۳. عدد اصلی و عدد ترتیبی اسم نینک خدمتی قیلسه اعرافه کلتور رلادور . مثلاً . اولقی آطاقه اوت بردیم لیکن ایکنجیکا برمادیم .

ضمائر

Pronomina

ضمائر دینک قسم لاری بولار دور:

عربی - ترکی		لاتینی	
جمع	مفرد	Singularis	Pluralis
ضمائر شخصیہ	ضمیر شخصی	Pronomen personale	Pronomina personalia
ضمائر مجرورہ	ضمیر مجرور	Pronomen possessivum	Pronomina possessiva
ضمائر مشارکہ	ضمیر مشارک	Pronomen reciprocum	Pronomina reciproca
اسماء اشارت	اسم اشارت	Pronomen demonstrativum	Pronomina demonstrativa
ضمائر استفہامیہ	ضمیر استفہام	Pronomen interrogativum	Pronomina interrogativa
ضمائر موصولہ	ضمیر موصول	Pronomen relativum	Pronomina relativa
ضمائر مبہمہ	ضمیر مبہم	Pronomen indefinitum	Pronomina indefinita

ضمائر شخصیہ

Pronomina personalia

۱. ضمائر شخصیہ ایکی قسم بولادور یعنی ضمائر شخصیہ

منفصلہ (Pronomina personalia separata) و ضمائر

شخصیہ متصلہ (Pronomina personalia suffixa)

۲. ضمائر شخصیہ منفصلہ (مفرد: ضمیر منفصل

(Personale suffixum) بولاردور: من - سن - اول - دیز

(دیزلار) سیز - (سیزلار) - اولار

ضمائر منفصلہ نینک اعرابی فی

کوردساتادورغان جدول

*Paradigma flexionis pronominum personalium
separatorum*

مفرد			جمع			
غائب	مخاطب	متکلم	غائب	مخاطب	متکلم	حال
اولار	سیز (سیزلار)	بیز (بیزلار)	اول	سن	من	رفع
اولار - نینک	سیز - نینک سیزلار - نینک	بیز - نینک بیزلار - نینک	ا - نینک	س - نینک	م - نینک	مضاف الیه
اولار - غه (کا)	سیز - کا سیزلار - کا	بیز - کا بیزلار - کا	ا - کا اینکا - کا	س - کا	م - کا	مفعول الیه
اولار - فی	سیز - فی سیزلار - فی	بیز - فی بیزلار - فی	ا - فی	س - فی	م - فی	مفعول بیہ
اولار - دا (ده)	سیز - ده سیزلار - ده	بیز - ده بیزلار - ده	ا - دا اینکا - ده	س - ده	م - ده	مفعول فیہ
اولار - دین	سیز - دین سیزلار - دین	بیز - دین بیزلار - دین	ا - دین اینکا - دین	س - دین	م - دین	مفعول عنہ

حاشیہ: بو ضمائر دین باشقہ **اوزلاری** دیکان ضمیر بار. اول حرمتلیک

کبدہ ایشلاتیلور. اینک اعرابی مذکور ضمائر نینک کی دیک بولادور.

۳ **ضمائر متصله (مفرد: ضمیر متصل)**

بولاردور:

- من - سن - میز - بیز - سیز - یم - وم - م - ینک
- ونک - نک - وق - ق - وک - ک - ی - (یلار)

(۱) ضمائر متصله فعلکا قوشولادور اولار نینک اعرابی یوق دور.

حاشیہ: اسم کا قوشولادورغان ضمائر متصله نینک معنی سی مجرور بولغاچ ضمائر مجرورہ کا سانالادور.

فعل کا قوشولادورغان ضمائر متصله فی
کورساتانورغان جدول

Pronomina personalia suffixa in flexione verbi

منکلم	قیلا - من	قیلغان - من	قیلد - یم	کلد - یم	بولد - وم	قیلسا - م	کلسا - م
مخاطب	قیلا - سن	قیلغان - سن	قیلد - ینک	کلد - ینک	بولد و نک	قیلسا - نک	کلسا - نک
فہر	قیلادور	قیلغان دور	قیلد - ی	کلد - ی	بولد - ی	قیلسہ	کلسہ
منکلم	قیلا - میز	قیلغان - بیز	قیلد - وق	کلد - وک	بولد - وق	قیلسا - ق	کلسا - ک
مخاطب	قیلا - سیز	قیلغان - سیز	قیلد - ینکیز	کلد - ینکیز	بولد و نکیز	قیلسا - نکیز	کلسا - نکیز
فہر	قیلادورلار	قیلغان دورلار	قیلد - یلار	کلد - یلار	بولد - یلار	قیلسہ لار	کلسہ لار

حاشیه : مذکور جدولین معلوم بولور که فعلکا قوشولادورغان ضمائر متصله نینک بعضیلاری ضمائر منفصله کا اوخشایدور و ینه بعضیلاری اسم کا قوشولادورغان مجرور متصلکا اوخشایدور .

۴. اوز دیکان ضمیر مبهم بعضیده ضمیر شخصی نینک ارقاسیغه توشوب ضمیر شخصی نینک معنی سی فی چینکراق قیلادور بعضیده یالغوز توروب ضمیر شخصی نینک خدمتی فی قیلادور مثلاً اول اوزی کلدی - اوزوم مونی قیلورمن

۵. اوز - مذکور معنی سیده تورسه متکلم - مخاطب و غائب نینک نشانه لاری آخریغه قوشولادور . اینک اعرابی اسم لار نینک یومشاق اعرابیدیک بولادور .

اوز - ضمیر شخصی نینک خدمتی فی قیلسه مونداغ بولادور :

مفرد	جمع
اوزوم	اوزومیز
اوزونک	اوزونکیز
اوزی	(اوزلاری)

➡ اوز هم ضمیر مطاوع نینک خدمتی فی قیلادور (Pronomen reflexivum) مثلاً اوزینی خوش قیلدی .

ضمائر مجروره

Pronomina possessiva

۱. ضمائر مجروره اوج قسم بولادور یعنی ضمائر مجروره توصیفیه

(Pronomina possessiva) ضمائر مجروره متصله

(Pronomina' possessiva suffixa) ضمائر مجروره توسیمییه

(Pronomina possessiva absoluta)

۲. ضمير مجرور. توصيفى ديكان جرّ حالداكى ضمير شخصى منفصل بولادور يعنى

مفرد	جمع
منينك	بيزنينك (بيزلارنينك)
سنيك	سيزنينك (سيزلارنينك)
انينك	اولارنينك

۳. اوز ديكان ضمير مبهم هم ضمير مجرورنينك معنى سيده تورادور

مثلاً: اول اوز يورتيغه باردى

۴. ضمائر مجروره متصله (حروف مجرور) بولار دور: - يم - وم - م -

ينك - ونك - نك - ي - يى - سى - يميز - وميز
- ميز - ينكيز - ونكيز - نكيز -

حاشيه: - (۱) - بر اسم ظاهر دا ويا خيالدا مضاف اليه حالداكى اسم يا ضمير مجرور

توصيفدين تعينلانغان بولسه انكا مجرور متصل قوشولادور - مثلاً: منينك اتام - سنيك

اتانك - انينك اتاسى - بيزنينك اتاميز - سيزنينك اتانكيز - اولارنينك اتالارى -

(ب) پات پات ضمير مجرور توصيفى تاشلانيب كِتادور و ضمير متصل اوزى ضمير

مجرورنينك خدمتى نى يالغوز قىلادور مثلاً: منينك اوغلوم ديكان نينك اوزى اوغلوم بولادور

➤ اضافە نينك بيانېغه قايلانغىل (۱۴ - ۱۵ نچى صحيفه)

۵. بر اسم نينك آخرقى حرفى آوازي اوزون بر حرف صوتى بولسه و شو اسم كا ضمير

مجرور متصل قوشولسه غائب نينك مجرور متصلى - سى - نينك اورنيدا يى بولادور

مثلاً: خدايى سويى -

ضمائر مجروره منفصله بیلان ضمائر مجروره متصله فی کورساتان وورغان جدول

Pronomina possessiva et Pronomina possessiva suffixa

مضاف جمع	مضاف نینک	مضاف نینک آخر	مضاف نینک آخر	مضاف نینک	شخصی
بولسه مونداغ بولادور	آخرقی حرفی قیسقه حرف صوتی بولسه مونداغ بولادور	آخرقی حرفی اوزون حرف صوتی بولسه مونداغ بولادور	قی حرف ساکن نینک الیدیا - و - آوازیق حرف صوتی بار بولسه	آخرقی حرفی بر ساکن حرف بولسه مونداغ بولادور	
مینک - یم	مینک - م	مینک - یم	مینک - وم	مینک - یم	متکلم
سینک - ینک	سینک - نک	سینک - ینک	سینک - ونک	سینک - ینک	مخاطب
اینک - ی	اینک - سی	اینک - یی	اینک - ی	اینک - ی	غائب
بیز نینک - یمیز	بیز نینک - میز	بیز نینک - یمیز	بیز نینک - ومیز	بیز نینک - یمیز	متکلم
سیز نینک - ینکیز	سیز نینک - نکیز	سیز نینک - ینکیز	سیز نینک - ونکیز	سیز نینک - ینکیز	مخاطب
اولار نینک - ی	اولار نینک - سی	اولار نینک - یی	اولار نینک - ی	اولار نینک - ی	غائب

۱۵ نجی صحیفه داکى جدولغه قایلانغیل !

حاشیه: مضاف نینک آخرقی حرف صوتی اوزون الف نینک آوازیدا بولسه غائب
مفرد نینک ضمیر مجرور متصلی بعضیده یی بعضیده سی بولادور مثلاً دعایی - دعاسی

۵. ضمائر مجروره توسیمیه بولار دور :

مفرد	جمع
متکلم	بیز نینک کی (بیزلار نینک کی)
مخاطب	سیز نینک کی (سیزلار نینک کی)
غائب	اولار نینک کی (اولار نینک کی)

(۱) موندانکدین معلوم دور که ضمیر مجرور توصیفیکا - کی - قوشولماق بیلان ضمیر مجرور

توسیمی تعبیر قیلینور . ضمیر مجرور توصیفی نینک صفت معنی سی بار لیکن ضمیر مجرور
توسیمی نینک اسم معنی سی بار دور .

مثل لاره: مینک چونک آطیم فی اکامغه ساتیم - اوغری اوز کناهی نینک جفای فی تاییب دور -
یولونک فی اوزون دین کوزلایالمایسن - اتانکغه و اتانکغه حرمت قیلغیل - کاشغر نینک
سوی قزیل دور - بو اوی سیز نینک کی مو؟ - ایننک کی کا باردیم .

ضمیر مشارک

Pronomen reciprocum

۱. ضمیر مشارک دیکان متکلم بولسه **بیر بیری میز** مخاطب بولسه
بیر بیری نکیز غائب بولسه **بیر بیری** یا **بیر بیری** بولادور .

ضمیر مشارک نینک اعرابی فی

کورساتان ورغان جدول

Paradigma flexionis pronominis reciproci

متکلم	متکلم	مخاطب	مخاطب	غائب	غائب
بیر بیری میز	بیر بیری نکیز	بیر بیری میز	بیر بیری نکیز	بیر بیری	بیر بیری
بیر بیری میز - نینک	بیر بیری نکیز - نینک	بیر بیری میز - نینک	بیر بیری نکیز - نینک	بیر بیری - نینک	بیر بیری - نینک
بیر بیری میز - کا	بیر بیری نکیز - کا	بیر بیری میز - کا	بیر بیری نکیز - کا	بیر بیری - کا	بیر بیری - کا
بیر بیری میز - فی	بیر بیری نکیز - فی	بیر بیری میز - فی	بیر بیری نکیز - فی	بیر بیری - فی	بیر بیری - فی
بیر بیری میز - ده	بیر بیری نکیز - ده	بیر بیری میز - ده	بیر بیری نکیز - ده	بیر بیری - ده	بیر بیری - ده
بیر بیری میز - دین	بیر بیری نکیز - دین	بیر بیری میز - دین	بیر بیری نکیز - دین	بیر بیری - دین	بیر بیری - دین

اسماء اشارت

Pronomina demonstrativa

اسماء اشارت بولار دور:

بویا بول - شویا شول - شبو - اوشبو - موشو - اول

اسماء اشارت نینک اعرابی فی

کورساتان ورغان جدول

Pronomina demonstrativa (flexion)

جمع	مفرد	جمع	مفرد	
اولار	اول	بولار	بو - بول	رفع
اولار نینک	اینک	بولار نینک	بونینک یا مونینک	جر
اولار غه	انکا	بولار غه	مونکا یا مونینکغه	مفعول الیه
اولار فی	انی	بولار فی	بون فی یا مون فی	مفعول به
اولار دا	اندا - اینکدا	بولار دا	مونداندا یا مونینکدا	مفعول فیه
اولار دین	اندین - اینکدین	بولار دین	موندین یا مونینکدین	مفعول عنه

کبدده ماوو بیلان آوو دیکان اسم اشارت بضیده ایشلاتیلور. مونینکدا - مونینکدین
شونینکدا - شونینکدین - اینینکدا - اینینکدین کشی باره سیدین تولاراق ایشلاتیلور
اوشبو و شبو تولاراق فقط رفع و جر حالیدا تاپیلادور.

اول دیکان اسم اشارت نینک الدیغه بعضیده همان دیکان سوز قویولادور و مونینک
بیلان معنی سی چینکراق بولادور

ضمائر استفهامیہ

Pronomina interrogativa

ضمائر استفهامیہ بولار دور :

کیم - نمه - نچه - نچون - نچند - قانچه -
قایسی - قایداغ - قانداغ - نه -

همه ضمائر استفهامیہ نه دین باشقه اسم سوزدیک اعرابی باردور. نچند تولاراق رفع و مفعول به حالیدا تاییلادور.

ضمیر موصول

Pronomen relativum

ضمیر موصول ترکی قیلده اصل یوق دور لیکن نظم و بعضی ترجمه قیلنغان کتابلاردا **که** یا **کیم** ضمیر موصولدیک ایشلاتیلادور. مثلاً: حمد و شکر خداغه کیم آفریده قیلغوجی دور. الله شهر ترکیده - غان و - دورغان تولاراق ضمیر موصول نینک خدمتی قیلادور. مثلاً: آفریده قیلغان خداغه حمد و شکر بولغای.

ضمائر مبهمه

Pronomina indefinita

ضمائر مبهمه نینک تولاراقی بولار دور :

۱. اسم نینک معنی سی بار ضمائر مبهمه: کیشی - اوم - کمرسه -
مثلاً ادمنی اورادور - کمرسه کلسه سیزکا دیمین (بیر) نمه - نمرسه -
- نمرسه - مثلاً: ایستاسانک بر نه تاییلادور.

ھيچ کيم - ھيچ کمرسد - مثلاً : اويده ھيچ کمرسد يوق

ھيچ نمد - ھيچ نمرسد - ھيچ نرسد - مثلاً : ھيچ نرسد تاپالمايم

ھر کيم - ھر کمرسد - ھر نمرسد - ھر نرسد - ھر (ي)

مثلاً : بو ايکيدين بريني الای .

۲. هم اسم نينک هم صفت نينک معنی سیده تورغان ضمائر مبهمه :

ھر بری - اول بری - براو - برنچہ - ھمدہ - بارچہ - جمع

- اوز - بولک باشقہ يندہ بری - بعضی - ھيچ قايسى

- ھيچ بری - يالغوز - مونداغ - شونداغ - تمام تولا

- از - نچند -

افعال

Verba

مقدمہ

۱. فعل (Verbum) عبارت قیلینغا نغہ موافق تورت قسم غہ بولا نور یعنی

۱. فعل اصلی (Verba primitiva) مثلاً : کلام - قیلماق .

۲. اسم و صفت دین عبارت قیلینغان فعل

(Verba denominativa) مثلاً ایشلاماک - صافلاماق .

۳. فعل مرکب (Verba composita) مثلاً : شکر ایتماق - یخشی کورماک

مذکور اوج قسم فی فعل ماجر دیر میز .

۴. فعل مزید (Verba derivata) مثلاً قیلینماق - قیلدورماق - قیلماق

— قیلیشماق — اورونماق —

II. فعل نینک تضریفی (Conjugation — flexion) فعل تضریف

قیلینسه قاتیق ویا یومشاق فعل بولغانیغه موافق تضریفده فرق بولادور. مثلاً: قیلغان دور - کلکان دور - قیلدوق - کلدوک .

III. فعل نینک صیغه سی (Modus) - فعل مجرد بولسه اینک

صیغه سی نینک قسم لاری بولار دور:

۱. صیغه امریه (Imperativus) مثلاً: کلکیل - کلینکلار

۲. صیغه اخباریه (Indicativus) مثلاً: قیلامن - قیلدیم

۳. صیغه شرطیه (Conditionalis) مثلاً: قیلسام - قیلسام ایردی

۴. صیغه انشائییه (Conjunctivus) مثلاً: قیلغایمن - قیلای

۵. صیغه مصدریه (Modus infinitivus) مثلاً: قیلماق - قیلغان - قیلب -

IV. صیغه مصدریه کا مصدر بیلان اسم فاعل و اسم مفعول نینک تولا قسم لاری سانالادور.

۱. مصدر دین ماق یا مال الیب اتماق بیلان فعل نینک ییلدیزی تاییلادور.

مثلاً: قیلماق دیکان فعل دین - ماق - الینسه فعل نینک ییلدیزی بولغان قیل قیلادور .

V. فعل نینک ییلدیزی بیلان اسم فاعل نینک برنجه قسم لاری فعل نینک تضریفده و صیغه لاری نینک عبارت قیلغانیدا ییلدیزدیک خدمت قیلادور .

فعل تصرفی نینک ییلدیزلاری بولار دور .

۱. فعل نینک ییلدیزی (Radix verbi) مثلاً: قیل -

۲. اسم فاعل حالی I (Participii praesens I) مثلاً: قیلا -

۳. اسم فاعل حالی II (Participii praesens II) مثلاً: قیلدور -

۴. اسم فاعل ماضی I (Participii perfectum I) مثلاً: قیلدیب -

۵. اسم فاعل ماضی II (Participii perfectum II) مثلاً: قیلغان -

VI صیغہ مصدریہ نینک قسم لاریدین باشقہ باشقہ مصدریہ
عبارہ لاری (Conjugatio periphrastica) حاصل قیلینور .

مثلاً: قیلماقچی من — قیلماقچی ایردیم —
قیلادورغان من — قیلغوم بار

صیغہ مصدریہ عبارہ لاری نینک بیانغہ قایلایل

VII فعل مجرد دین ۵ فعل مزید (Verbum derivatum) عبارت

قیلینور یعنی

۱. فعل مجهول (Passivum) مثلاً: قیلنماق — سانالماق

۲. فعل سببی (Causativum) مثلاً: قیلدورماق — کورساتماق

۳. فعل امکانی (Potentialis) مثلاً: قیلالماق — کلالمماق

۴. فعل مشارک (Reciprocum) مثلاً: قیلیشماق — کلیشماق

۵. فعل مطاوع (Reflexivum) مثلاً: تیرانماق

حاشیہ: فعل مجرد کا تعین حرف لار قوشولماقی بیلان فعل مزید فیہ نینک

قسم لاری عبارت بولادور. (افعال مزید فیہ نینک بیانغہ قایلایل)

VIII فعل اوز معنی سیکا موافق ایکی قسم بولادور یعنی

فعل متعدی (Transitivity) و فعل غیر متعدی (Intransitivity)

۱. فعل متعدی معلوم صورتیدہ بولسه بر مفعول بہ بیلان تورالایدورغانیدین تونولور

مثلاً: اوغول ایشاکنی اورادور معلم طالبنی دانکلایدور

۲. فعل غیر متعدی نینک مفعول بہسی یوق دور

مثلاً: یوکورامن — تونکامن .

فعل مجرد نینک بش صیغہ یلدیزیدین عبارت بولغان تصریف بیلان صیغہ قسم لاری

کلادورغان صحیفہ داکی جدول کورساتادور.

فعل ماضی تصدیقی نینک برنجی ییلدیزی
 صیغہ بیلان تصدیقی قسم لاریندی کورساتارورغان جدول

Paradigma stirpium flexionis verbi

Stirps III	Stirps II	Stirps I
اوچونجی ییلدیز یعنی اسم فاعل حالی II - قیلور - مضارع II Praesens - futurum II - قیلور من -	ایکینجی ییلدیز یعنی اسم فاعل حالی I - قیلا - مضارع I Praesens - futurum I - قیلا من -	فعل تصدیقی نینک برنجی ییلدیزی یعنی فعل نینک ییلدیزی - قیل صیغہ امریہ Imperativus - قیلغیل -
مضارع مرکب II Praesens - futurum compositum II - قیلور ایکان من -	مضارع مرکب I Praesens - futurum compositum I - قیلادور من -	ماضی Praeteritum - قیلدیم -
مضارع غیر معین II Praesens - futurum indefinitum II - قیلور ایمشمن -	مضارع مرکبین I Praesens - futurum compositum duplex I - قیلادور ایکان من -	مضارع انشائی I Praesens - futurum conjunctivi I - قیلای -
مضارع مرکب غیر معین II Praesens - futurum compositum indefinitum II - قیلور ایکان میشمن -	مضارع غیر معین I Praesens - futurum indefinitum I - قیلا میشمن -	مضارع انشائی II Praesens - futurum conjunctivi II - قیلغایمن -
ماضی استمراری II Praeteritum continuum - قیلور ایردیم -	مضارع مرکب غیر معین I Praesens - futurum compositum indefinitum I - قیلادور میشمن -	ماضی انشائی Praeteritum conjunctivi - قیلغای ایردیم -
مضارع شرطی استمراری II Praesens continuum conditionalis II - قیلور ایرسام -	مضارع مرکبین غیر معین I Praesens - futurum compositum duplex indefinitum I - قیلادور ایکان میشمن -	مضارع شرطی Praesens - futurum conditionalis - قیلسام -
— —	ماضی مرکب Praeteritum compositum - قیلادور ایردیم -	مضارع شرطی مرکب Praesens compositum conditionalis - قیلسام ایکان من -
— —	— —	ماضی شرطی I Praeteritum conditionalis I - قیلسه ایردیم -
— —	— —	ماضی شرطی II Praeteritum conditionalis II - قیلسام اییدی -
— —	— —	ماضی شرطی III Praeteritum conditionalis III - قیلدیم ایرسه -

فعل ماضی در زمانک تصریفی فینک دیلمدیزلاریدین عبارت قیلینغان
صیغه بیلان تصریف قسملارینی کورساتارورغان جدول

Paradigma stirpium flexionis verbi

	Stirps V	Stirps IV
نحو و صرفه وقت	بشنجی بیلدیز یعنی اسم فاعل ماضی II - قیلغان -	تورتونجی بیلدیز یعنی اسم فاعل ماضی I - قیلیب -
اوج چونک حصه کابولان دور	ماضی فی الحالی II Perfectum II - قیلغان من -	ماضی فی الحالی I Perfectum I - قیلیب من -
یعنی اوتکان - حاضر قی و کلا دورغان زمان -	ماضی فی الحالی مرکب معین II Perfectum definitum compositum II - قیلغان دور من -	ماضی فی الحالی مرکب معین I Perfectum definitum compositum I - قیل دور من -
اوتکان وقتنی - ماضی - حاضر قی وقتنی - حالی - کلا دورغان وقتنی مستقبل - دیرلار .	ماضی فی الحالی مرکب II Perfectum compositum II - قیلغان ایکان من -	ماضی فی الحالی مرکب I Perfectum compositum I - قیلیب ایکان من -
ماضی اوج قسم بولادور یعنی - ماضی فی الماضی - - ماضی و ماضی فی الحالی - ماضی فی الماضی یا که ماضی سابق اوتکان وقتدا کی بر واقع دین ایلکاری قیلینغان	ماضی فی الحالی غیر معین II Perfectum indefinitum II - قیلغان ایمیشن -	ماضی فی الحالی مرکبین I Perfectum compositum duplex I - قیلیب دور ایکان من -
بر ایشنی ایتیپ برور .	ماضی فی الحالی مرکب غیر معین II Perfectum indefinitum compositum II - قیلغان ایکان مییشن -	ماضی فی الحالی غیر معین I Perfectum indefinitum I - قیلیب ایمیشن -
ماضی (محدودی) اوتکان وقتدا کی تعیین بر فرصته بولغان بر ایشنی ایتیپ برور .	ماضی فی الماضی II Plusquamperfectum II - قیلغان ایردیم -	ماضی فی الحالی غیر معین مرکب I Perfectum indefinitum compositum I - قیلیب دور ایمیشن -
ماضی فی الحال یا که ماضی غیر محدود حاضر قی وقتدا قیلیب بولغان و یا اوتکان وقتدا بی تعیین فرصته بولغان بر ایشنی ایتیپ برور .	ماضی فی الحالی شرطی II Perfectum conditionalis II - قیلغان بولسام -	ماضی فی الحالی مرکبین غیر معین I Perfectum compositum duplex indefinitum I - قیلیب دور ایکان مییشن -
ماضی فی الحال یا که ماضی غیر محدود حاضر قی وقتدا قیلیب بولغان و یا اوتکان وقتدا بی تعیین فرصته بولغان بر ایشنی ایتیپ برور .	ماضی فی الماضی شرطی II Plusquamperfectum conditionalis II - قیلغان بولسه ایردیم -	ماضی فی المستقبل Futurum exactum - قیلیب بولور من -
حالی حاضر قی ایشدین و مستقبل کلا دورغان ایشدین خبر برور	مرکبین دیکان نینک معنی سی ایکی مرکب بولادور (رفع حالیدا مرکبان بولادور)	ماضی فی الماضی I Plusquamperfectum I - قیلیب ایردیم - ماضی فی الحالی شرطی I Perfectum conditionalis I - قیلیب بولسام -

ماضی فی المستقبل یا کہ مستقبل تمامی کلا دورغان وقت دا تعیین مدت یا فرصت ده قیلینیب بولادورغان برایش فی ایتیب برور .

مضارع هم حالی هم مستقبل نینک معنی سیدا تورادور .

افعال مساعدہ

Verba auxiliaria

۱. افعال مساعدہ بولار دور :

دور - ایرور - ایکان - ایمیش - بار - بولماق --

افعال مساعدہ نینک تصدیقی فی

کورساتادورغان جدول

Paradigma flexionis verborum auxiliarium

صیغہ شرطیہ	صیغہ اخباریہ					شخصی
حالی	ماضی	حالی			دور	
ایر سام	ایردیم	ایرور من	ایمیش من	ایکان من	دور من	متکلم
ایر سانک	ایردینک	ایرور سن	ایمیش سن	ایکان سن	دور سن	مخاطب
ایر سه	ایردی	ایرور	ایمیش	ایکان	دور	غائب
ایر ساک	ایردوک	ایرور میز	ایمیش میز	ایکان میز	دور میز	متکلم
ایر سانکیز	ایردینکیز	ایرور سیز	ایمیش سیز	ایکان سیز	دور سیز	مخاطب
ایر سه لار	ایردیلار	ایرور لار	ایمیش لار	ایکان لار	دور لار	غائب

بار دیکان فعل مساعده نینک تصریفی فی کورساتان ورغان جدول

- بار - *Paradigma flexionis verbi auxiliaris*

ماضی	حالی					
صیغه اخباریه معین	صیغه اخباریه غیر معین	صیغه اخباریه معین	صیغه اخباریه معین			
بار ایردیم	بارایکان میش من	بار ای میش من	بارایکان من	بار دور من	بار من	متکلم
بار ایردینک	بارایکان میش سن	بار ای میش سن	بارایکان سن	بار دور سن	بار سن	مخاطب
بار ایردی	بارایکان میش	بار ای میش	بارایکان	بار دور	بار	غایب
بار ایردوک	بارایکان میش میز	بار ای میش میز	بارایکان میز	بار دور میز	بار میز	متکلم
بار ایردینکیز	بارایکان میش سیز	بار ای میش سیز	بارایکان سیز	بار دور سیز	بار سیز	مخاطب
بار ایردیلا	بارایکان میشلار	بار ای میشلار	بارایکانلار	بار دورلار	بار	غایب

مذکور جدول لاردین معلوم بولور که ماضی نینک حرفی - ن - و شرطی نینک حرفی - سا - یا که - سه - دور .

II. افعال مساعده فعل نینک تصریف ییلدیزلاریکا قوشولغانی بیلان فعل نینک باشقه باشقه زمان حال لاری و صیغه لاری صورت کا کلتورولادور پات پات هم یوتون فعلدیک تورادور مثلاً: اینک اوی بار دور .

۱. دور - فقط زمان حالدا تاییلادور **دورغان** - دیکان بر قسم اسم فاعل ایکان لیکن یالغوز تورمای بر فعلکا قوشولادور . مثلاً: کلادورغان .

۲. ایکان دیکان سوزده اسم و صفت نینک معنی سی بولغانی اوچون اعرابغه کلتورولا دور و هم صفت دیک اسم سوزلارنی تعینلایدور . مثلاً: یلونک بار ایکانی فی بیلهادیم مو - سلیمان پادشاه ایکان وقتدا تولا جنک بار ایدی .

۳. ایـمیش ایـکـانکـا قوشولسه اولقی حرف صوتی سی نی یوتورادور
مثلاً: ایکان میشمین .

۴. ایرور فقط نظمدا و کهنه کتابلاردا تاپیلادور لیکن ایردی فعل نینک
تصریفیده تولا ایشلاتیلور .

۵. بار دیکان سوز اصل بر فعل ایماس بلکه اسم و صفت نینک معنی سی بار
دور بو سببیدن اسم دیک اعرافه کلتورولادور و هم صفت نینک خدمتی نی قیلادور
مثلاً: باریم نی ساتیم - افتاب بار یرده اولتورغیل .

۶. بولماق دیکان بر فعل غیر متعدی دور و اینک تصریفی یوتون فعل لار
نینک کی دیک بولادور .

بولماق نینک معنی سی باشقه باشقه بولادور مثلاً: (ا) خوش بولادور -
او کام سوداگر بولدی - (ب) بو کشی آکام بولادور - (پ) بیورغانینک نی قیلیب
بولدوم - اول سودانی قیلیب بولدی - (ت) بولدی ایمدی ینه یمايمن - (ث) بو بولادور

افعال مساعده نینک استفهامی

(Interrogativum)

۱. افعال مساعده نینک استفهام حرفی - مو - دور - مثلاً: اویده کشی بارمو
یاش ایردی مو؟

۲. مو دیکان استفهام حرفی ایکان نینک آدیغه توشسه - مو - نینک ایچیده بار
- و تاشلانیب کتادور مثلاً: مکان مکی

افعال مساعده نینک نفی سی

(Negativum)

بار و بولماق دین باشقه افعال مساعده نینک نفی سی ایماس دور مثلاً:
اول یخشی ایماس .

حاشیه: نظم و کهنه کتابلارده ایرماس و ایماس ایرور تاپیلادور

بار نینک نفی سی یوق دیکان سوز دور مثلاً: اویده کشی یوق .
بولماق نینک نفی حرفی -- ما -- مثلاً بولمایدور .

فعل مجرد

Verbum primitivum

فعل معلوم نینک تصریف صورتی

Activum

صیغه امریه

Imperativus

جمع

مفرد

قیل- قیلغیل- قیلینک قیلینکلار- قیلسلار (قیلسه لار)

صیغه اخباریه

Indicativus

۱ زمان حالی و مستقبل

Praesens - futurum

(۱) مضارع I

Praesens - futurum I

۱. مضارع I دیکان اولقی اسم فاعلکا ضمیر متصل قوشولماقی بیلان
صورتیکا کلتور و لادور شخصی غائب نینک ضمیر متصلی یوق اما اورنیدا دور غائبغه
قوشولادور مثل: قیلامن - قیلادور .

۲. مضارع مرکب I دیکان اولقی اسم فاعلکا دور بیان ضمیر متصل قوشولماقی بیان صورتیکا کلتورولادور. مثلاً: قیلادور من
۳. مضارع مرکبین I دیکان اولقی اسم فاعلکا دور - ایکان و ضمیر متصل قوشولماقی بیان صورتیکا کلتورولادور. مثلاً: قیلادور ایکان من
۴. مضارع غیر معین I دیکان اولقی اسم فاعلکا میش بیان ضمیر متصل قوشولماقی بیان صورتیکا کلتورولادور. مثلاً: قیلامیش من.
۵. مضارع مرکب غیر معین I دیکان اولقی اسم فاعلکا دور - ایمیش و ضمیر متصل قوشولماقی بیان صورتیکا کلتورولادور. مثلاً: قیلادور ایمیش من
۶. مضارع مرکبین غیر معین I دیکان اولقی اسم فاعلکا دور - ایکان - میش و ضمیر متصل قوشولماقی بیان صورتیکا کلتورولادور. مثلاً: قیلادور ایکان میش من.

(ب) مضارع II

Praesens - futurum II

۱. مضارع II دیکان ایکنجی اسم فاعلکا ضمیر متصل قوشولماقی بیان صورتیکا کلتورولادور شخصی غائب اسم فاعلنیک شکلیده تورادور مثل: قیلور من - قیلور
۲. مضارع مرکب II دیکان ایکنجی اسم فاعلکا ایکان بیان ضمیر متصل قوشولماقی بیان صورتیکا کلتورولادور. مثلاً: قیلور ایکان من.
۳. مضارع غیر معین II دیکان ایکنجی اسم فاعلکا ایمیش بیان ضمیر متصل قوشولماقی بیان صورتیکا کلتورولادور. مثلاً: قیلور ایمیش من.
۴. مضارع مرکب غیر معین II دیکان ایکنجی اسم فاعلکا ایکان - میش و ضمیر متصل قوشولماقی بیان صورتیکا کلتورولادور. مثلاً: قیلور ایکان میش من.

اولیٰ ماضی مضارع ضمیک قسم لاری و تصدیق فی کوسساتاد و زغان جدول

Paradigma flexionis verbi (Indicativus)

مضارع مرکب غیر معین I	مضارع غیر معین I	مضارع مرکب I	مضارع مرکب I	مضارع I	مضارع I
Praesens - futurum compositum duplex I	Praesens - futurum indefinitum I	Praesens - futurum compositum indefinitum I	Praesens - futurum compositum I	Praesens - futurum compositum I	Praesens - futurum I
قیلادور ایکان میش من	قیلامیش من	قیلادور ایلمیش من	قیلادور ایکان من	قیلامن	متکلم
قیلادور ایکان میش سن	قیلامیش سن	قیلادور ایلمیش سن	قیلادور ایکان سن	قیلاسن	مخاطب
قیلادور ایکان میش	قیلامیش	قیلادور ایلمیش	قیلادور ایکان	قیلادور	غائب
قیلادور ایکان میش میز	قیلامیش میز	قیلادور ایلمیش میز	قیلادور ایکان میز	قیلامیز	متکلم
قیلادور ایکان میش سیز	قیلامیش سیز	قیلادور ایلمیش سیز	قیلادور ایکان سیز	قیلاسیز	مخاطب
قیلادور ایکان میشلار	قیلامیشلار	قیلادور ایلمیشلار	قیلادور ایکانلار	قیلادورلار	غائب

ایکنجی مضارع نینک قسم لاری و تصریفی فی کورساتان ورغان جدول

Paradigma flexionis verbi (Indicativus)

مضارع II	مضارع غیر معین II	مضارع مرکب II	مضارع II	
Praesens - futurum compositum indefinitum II	Praesens - futurum indefinitum II	Praesens - futurum-compositum II	Praesens - futurum II	شخصی
قیلور ایکان میش من	قیلور ای میش من	قیلور ایکان من	قیلور من	متکلم
قیلور ایکان میش سن	قیلور ای میش سن	قیلور ایکان سن	قیلور سن	مخاطب
قیلور ایکان میش	قیلور ای میش	قیلور ایکان	قیلور	غائب
قیلور ایکان میش میز	قیلور ای میش میز	قیلور ایکان میز	قیلور میز	متکلم
قیلور ایکان میش سیز	قیلور ای میش سیز	قیلور ایکان سیز	قیلور سیز	مخاطب
قیلور ایکان میشلار	قیلور ای میشلار	قیلور ایکانلار	قیلور لار	غائب

II ماضی

Praeteritum

۱. فعل نینک ماضی سی اوتکان وقتدا بولغان برایش فی ایتیپ برور مثلاً
او قودی - او قور ایردی

۲. ماضی نینک ضرور راق قسم لاری بولاردور: - ماضی (مکدور)
- ماضی مرکب - ماضی استمراری II (ماضی غیر تمام)

قیلماقچی ایردیم دیب بر قسم ماضی اختیاری بار دور اما بو قسم
صیغه مصدریه عباره لاریغه سانالادور

(۱) ماضی (مکدور) دیکان فعل نینک یلیدی ریکا - ن - بیلان ایکنجی ضمیر

متصل شخصی (یعنی ضمیر مجرور متصلکا اوخشايدورغان ضمير شخصى) قوشولماقى بيلان صورتىكا كلتورولادور — د — ماضى نىنك حرفى دور مثلاً : قىلدىم .

(ب) ماضى مركب ا ديكان اوتقى اسم فاعلكا — دور — بيلان ايردى — قوشولماقى بيلان صورتىكا كلتورولادور مثلاً : قىلادور ايردىم .

(پ) ماضى استمرارى ديكان ايكىنجى اسم فاعلكا — ايردى — قوشولماقى بيلان صورتىكا كلتورولادور مثلاً : قىلور ايردىم .

ماضى نىنك قسملارى و تصريفىنى كورساتادورغان جدول

Paradigma flexionis verbi (Indicativus)

ماضى استمرارى يا كه ماضى غير تمام	ماضى مركب	ماضى (محدودى)		
Praeteritum continuum	Praeteritum compositum	Praeteritum	شخصى	۶
قىلور ايردىم	قىلادور ايردىم	قىلدىم	متكلم	۷
قىلور ايردىنك	قىلادور ايردىنك	قىلدىنك	مخاطب	۸
قىلور ايردى	قىلادور ايردى	قىلدى	غائب	۹
قىلور ايردوك	قىلادور ايردوك	قىلدوق	متكلم	۱۰
قىلور ايردىنكىز	قىلادور ايردىنكىز	قىلدىنكىز	مخاطب	۱۱
قىلور ايردىلار	قىلادور ايردىلار	قىلدىلار	غائب	۱۲

قائىق سوز بولسه متكلم جمع نىنك متصلى — وق — بولنماي بلكه — وك —

بولور. مثلاً: كلدوك.

اولقى ماضى فى الحالى نينك قسم لارى وتصريفى نى كورساتان ورغان جدول

Paradigma flexionis verbi (Indicativus)

ماضى فى الحالى I	ماضى فى الحالى مركب I	ماضى فى الحالى مركب معين I	ماضى فى الحالى I	
Perfectum compositum duplex I	Perfectum compositum I	Perfectum definitum compositum I	Perfectum I	شخصى
قيليب دور ايكان من	قيليب ايكان من	قيليب دور من	قيليب من	متكلم
قيليب دور ايكان سن	قيليب ايكان سن	قيليب دور سن	قيليب سن	مخاطب
قيليب دور ايكان	قيليب ايكان	قيليب دور	قيليب دور	غائب
قيليب دور ايكان ميز	قيليب ايكان ميز	قيليب دور ميز	قيليب ميز	متكلم
قيليب دور ايكان سيز	قيليب ايكان سيز	قيليب دور سيز	قيليب سيز	مخاطب
قيليب دور ايكانلار	قيليب ايكانلار	قيليب دورلار	قيليب دورلار	غائب

III ماضى فى الحالى ياكه ماضى غير محدود

١. ماضى فى الحالى حاضر قى وقت دا قيلينيب بولغان ويا اوتكان وقت داکى بى تعين فرصت ده بولغان بى ايش نى ايتيب برور .

٢. اولقى ماضى فى الحالى نينك قسم لارى بولار دور :

(ا) ماضى فى الحالى 1 ديكان اولقى اسم فاعل ماضيه ضمير متصل قوشولماقى بيلان صورتىكا كلتورولادور . مثلاً : قيليب سن .

(ب) ماضى فى الحالى مركب معين 1 ديكان اولقى اسم فاعل ماضيه دور و ضمير متصل قوشولماقى بيلان صورتىكا كلتورولادور . مثلاً : قيليب دور من

(پ) ماضى فى الحالى مركب 1 ديكان اولقى اسم فاعل ماضيه - ايكان و ضمير متصل قوشولماقى بيلان صورتىكا كلتورولادور . مثلاً : قيليب ايكان من

اولقی ماضی فی الحالی نینک قسم لاری وتصریفی فی کورساتان ورغان جدول

Paradigma flexionis verbi (Indicativus)

ماضی فی الحالی غیر معین I	ماضی فی الحالی مرکب غیر معین I	ماضی فی الحالی مرکب غیر معین I
Perfectum compositum duplex indefinitum I	Perfectum compositum indefinitum	Perfectum indefinitum I
قیلیب دور ایکان میش من	قیلیب دور ای میش من	قیلیب ای میش من
قیلیب دور ایکان میش سن	قیلیب دور ای میش سن	قیلیب ای میش سن
قیلیب دور ایکان میش	قیلیب دور ای میش	قیلیب ای میش
قیلیب دور ایکان میش میز	قیلیب دور ای میش میز	قیلیب ای میش میز
قیلیب دور ایکان میش سیز	قیلیب دور ای میش سیز	قیلیب ای میش سیز
قیلیب دور ایکان میشلار	قیلیب دور ای میشلار	قیلیب ای میشلار

(ت) ماضی فی الحالی مرکب معین I دیکان اولقی اسم فاعل ماضیغه - دور -

ایکان و ضمیر متصل قوشولماقی بیلان صورتیکا کلتورولادور. مثلاً: قیلیب دور ایکان من.

(ث) ماضی فی الحالی غیر معین I دیکان اولقی اسم فاعل

ماضیغه - ای میش و ضمیر متصل قوشولماقی بیلان صورتیکا کلتورولادور. مثلاً: قیلیب ای میش من.

(ج) ماضی فی الحالی مرکب غیر معین I دیکان اولقی اسم فاعل ماضیغه -

دور - ای میش و ضمیر متصل قوشولماقی بیلان صورتیکا کلتورولادور. مثلاً: قیلیب دور ای میش من.

(چ) ماضی فی الحالی مرکب معین I -

دیکان اسم فاعل ماضیغه - دور - ایکان - میش و ضمیر متصل قوشولماقی بیلان صورتیکا

کلتورولادور مثلاً: قیلیب دور ایکان میش من

ایکندجی ماضی فی الحالی ذینک قسم لاری و تصریفی فی کورساتور و زغان جدول

Paradigma flexionis verbi (Indicativus)

ماضی فی الحالی مرکب II معین	ماضی فی الحالی مرکب II معین	ماضی فی الحالی II محرک	ماضی فی الحالی غیر معین II	ماضی فی الحالی مرکب II غیر معین	ماضی فی الحالی غیر معین II	ماضی فی الحالی مرکب II معین	ماضی فی الحالی II	شخصی
Perfectum II	Perfectum definitum compositum II	Perfectum compositum II	Perfectum indefinitum II	Perfectum compositum II	Perfectum indefinitum II	Perfectum definitum compositum II	Perfectum II	
قیلغان من	قیلغان دور من	قیلغان ایکان من	قیلغان ایمنش من	قیلغان ایکان من	قیلغان ایمنش من	قیلغان دور من	قیلغان	متکلم
قیلغان سن	قیلغان دور سن	قیلغان ایکان سن	قیلغان ایمنش سن	قیلغان ایکان سن	قیلغان ایمنش سن	قیلغان دور سن	قیلغان	مخاطب
قیلغان	قیلغان دور	قیلغان ایکان	قیلغان ایمنش	قیلغان ایکان	قیلغان ایمنش	قیلغان دور	قیلغان	غائب
قیلغان بیز	قیلغان دور بیز	قیلغان ایکان بیز	قیلغان ایمنش بیز	قیلغان ایکان بیز	قیلغان ایمنش بیز	قیلغان دور بیز	قیلغان	متکلم
قیلغان سیز	قیلغان دور سیز	قیلغان ایکان سیز	قیلغان ایمنش سیز	قیلغان ایکان سیز	قیلغان ایمنش سیز	قیلغان دور سیز	قیلغان	مخاطب
قیلغان لار	قیلغان دور لار	قیلغان ایکان لار	قیلغان ایمنش لار	قیلغان ایکان لار	قیلغان ایمنش لار	قیلغان دور لار	قیلغان	غائب

مد کور جدول
کورساتور که ایکندجی
ماضی فی الحالی اولقی
ماضی فی الحالی اوخشاش
طریقده عبارت قیلینور
لیکن قوشولادور زغان
فعل مساعده یلان ضمیر
متصل ایکندجی اسم فاعل
ماضیغه قوشولادور
یومشاق سوز بولسه اسم
فاعل ماضی نینک حرئی زغان
بولولمای بولادور
مثلاً: کان بولادور
کلکان

III ماضی فی الماضی

Plusquamperfectum

ماضی فی الماضی دیکان اوتکان وقتداکی برواقع دین اینکاری قیلینغان
برایشنی ایتیب برور مثلاً: قیلیب ایردیم.

ماضی فی الماضی I دیکان اولقی اسم فاعل ماضیغه ایردی قوشولماقی
بیلان صورتیکا کلتورولادور مثلاً: قیلیب ایردی.

ماضی فی الماضی II دیکان ایکنجی اسم فاعل ماضیغه ایردی
قوشولماقی بیلان صورتیکا کلتورولادور مثلاً: قیلغان ایردی.

ماضی فی الماضی نینک تصدیقی ذی کورساتان ورغان جدول

Paradigma flexionis verbi (Indicativus)

ماضی فی الماضی II Plusquamperfectum II				ماضی فی الماضی I Plusquamperfectum I	
یومشاق سوز		قالبق سوز		جمع	مفرد
جمع	مفرد	جمع	مفرد		
کلکان ایردوک	کلکان ایردیم	قیلغان ایردوک	قیلغان ایردیم	قیلیب ایردوک	قیلیب ایردیم
کلکان ایردینکیز	کلکان ایردینک	قیلغان ایردینکیز	قیلغان ایردینک	قیلیب ایردینکیز	قیلیب ایردینک
کلکان ایردیلا	کلکان ایردی	قیلغان ایردیلا	قیلغان ایردی	قیلیب ایردیلا	قیلیب ایردی

صیغه شرطیه

Modus conditionalis

۱ صیغه شرطیه نینک حرفی — سا یا س-ا دور (متکلمده و مخاطبدا — سا — و
غائبدا — س-ا — بولادور) مثلاً قیلسام — قیلسانک — قیلسه .

(۱) مضارع شرطی I دیکان فعل نینک ییلدیزیکا حرف شرطی و ایکینجی

ضمیر متصل قوشولماقی بیلان صورتیکا کلتورولادور مثلاً: قیلسام

(ب) مضارع شرطی مرکب I دیکان فعل نینک ییلدیزیکا ایکینجی ضمیر

متصل بیلان ایکان و اولقی ضمیر متصل قوشولماقی بیلان صورتیکا کلتورولادور مثلاً: قیلسام ایکان من

(پ) مضارع شرطی II دیکان ایکینجی اسم فاعل ماضیغه ایرسه و ایکینجی

ضمیر متصل قوشولماقی بیلان صورتیکا کلتورولادور مثلاً: قیلور ایرسام

(ت) ماضی شرطی I دیکان فعل نینک ییلدیزیکا حرف شرطی و ایردی دیکان

فعل مساعده بیلان ایکینجی ضمیر متصل قوشولماقی بیلان صورتیکا کلتورولادور مثلاً: قیلسه ایریم

صیغه شرطیه نینک قسم لاری بیلان تصدیقی نی

کورساتادورغان جدول

Paradigma flexionis verbi

صیغه شرطیه Conditionalis	صیغه شرطیه Modus conditionalis			شخصی
	ماضی فی الحالی شرطی I	مضارع شرطی استمراری II	مضارع شرطی مرکب I	
قیلیب بولسام	قیلور ایرسام	قیلسام ایکان من	قیلسام	متکلم
قیلیب بولسانک	قیلور ایرسانک	قیلسانک ایکان سن	قیلسانک	مخاطب
قیلیب بولسه	قیلور ایرسه	قیلسه ایکان	قیلسه	غائب
قیلیب بولساق	قیلور ایرساق	قیلساق ایکان میز	قیلساق	متکلم
قیلیب بولسانکیز	قیلور ایرسانکیز	قیلسانکیز ایکان سیز	قیلسانکیز	مخاطب
قیلیب بولسه لار	قیلور ایرسه لار	قیلسه ایکانلار (قیلسه لار ایکان)	قیلسه لار	غائب

(ت) ماضی شرطی II دیکان فعل نینک ییلدیزیکا حرف شرطی - ایکینجی ضمیر

متصل و ایردی دیکان فعل مساعده قوشولماقی بیلان صورتیکا کلتورولادورمثلاً: قیلسام ایردی

(ج) ماضی شرطی III دیکان فعل نینک ییلدیزیکا ماضی نینک حرفی - د -

ایکینجی ضمیر متصل و ایرسه قوشولماقی بیلان صورتیکا کلتورولادور مثلاً: قیلدیم ایرسه

(چ) ماضی فی الحالی شرطی I دیکان اولقی اسم فاعل ماضیغه بولسه و

ایکینجی ضمیر متصل قوشولماقی بیلان صورتیکا کلتورولادور مثلاً: قیلیب بولسام

صیغه شرطیه نینک قسم لاری بیلان تصدیقی فی کورساتادورغان جدول

Paradigma flexionis verbi

صیغه شرطیه Modus conditionalis		صیغه شرطیه Modus conditionalis		
ماضی فی الحالی شرطی II	ماضی فی الماضی شرطی	ماضی شرطی III	ماضی شرطی II	ماضی شرطی I
قیلغان بولسام	قیلغان بولسه ایردیم	قیلدیم ایرسه	قیلسام ایردی	قیلسه ایردیم
قیلغان بولسانک	قیلغان بولسه ایردینک	قیلدینک ایرسه	قیلسانک ایردی	قیلسه ایردینک
قیلغان بولسه	قیلغان بولسه ایردی	قیلدی ایرسه	قیلسه ایردی	قیلسه ایردی
قیلغان بولساق	قیلغان بولسه ایردوک	قیلدوق ایرسه	قیلساق ایردی	قیلسه ایردوک
قیلغان بولسانکیز	قیلغان بولسه ایردینکیز	قیلدینکیز ایرسه	قیلسانکیز ایردی	قیلسه ایردینکیز
قیلغان بولسه لار	قیلغان بولسه ایریلار	قیلدیلار ایرسه	قیلسه لار ایردی	قیلسه ایردیلار

(ح) ماضی فی الحالی شرطی II دیکان ایکینجی اسم فاعل ماضیغه - بولسه

و ایکینجی ضمیر متصل قوشولماقی بیلان صورتیکا کلتورولادور مثلاً : قیلغان بولسام

(خ) ماضی فی الماضی شرطی دیکان ایکینجی اسم فاعل ماضیغه

بولسه ایردی و ایکینجی ضمیر متصل قوشولماقی بیلان صورتیکا کلتورولادور مثلاً : قیلغان بولسه ایردیم

صیغه انشائیہ نینک تصدیقی فی

کورساتادورغان جدول

Paradigma flexionis verbi

ماضی انشائیہ Praet. conj.	مضارع انشائی II Praesens conjunctivi II		مضارع انشائی I Praesens conjunctivi I			
قائیق سوز	قائیق سوز	یومشاق سوز	فعل ییلدیزی	فعل ییلدیزی	فعل ییلدیزی	شخصی
بولسه مونداغ	بولسه مونداغ	بولسه مونداغ	نینک حرفی نینک آخرقی	نینک حرفی نینک باشقه	نینک آخرقی	
بولور	بولور	بولور	حرف صوقی و بولسه	حرف صوقی بولسه	حرف بولسه	
قیلغای ایردیم	قیلغایمین	کلکایمین	مونداغ بولور	مونداغ بولور	مونداغ بولور	مکلم
قیلغای ایردینک	قیلغایسن	کلکایسن	—	—	—	مخاطب
قیلغای ایردی	قیلغای	کلکای	او قویای	تاشلای	قیلای	غایر
قیلغای ایردوک	قیلغایمیز	کلکایمیز	او قوسون	تاشلاسون	قیلسون	مکلم
قیلغای ایردینکیز	قیلغایسیز	کلکایسیز	—	—	—	مخاطب
قیلغای ایردیلار	قیلغایلار	کلکایلار	او قوییلار	تاشلاسونلار	قیلسونلار	غایر

صیغه انشائیہ

Conjunctivus

۱. مضارع انشائی I دیکان فعل نینک ییلدیزیکا توبنکی حرف لار قوشولماقی بیلان صورتیکا کلتورولادور:

(ا) فعل ییلدیزی نینک آخرقی حرفی ساکن حرف بولسه متکلم مفردده - ای - متکلم جمعده الی (- انی - الیق - انیق) و غائبدا - سون - بیلان - سوزلار - صیغه انشائی نینک حرفی بولادور مثلاً: قیلای - قیلالی - قیلسون - قیلسونلار.

(ب) فعل ییلدیزی نینک آخرقی حرفی - و - دین باشقه حرف صوتی بولسه انشائی نینک حرف لاری - ی - یلی - بولادور مثلاً: تاشلای - تاشلایلی

(پ) فعل ییلدیزی نینک آخرقی حرفی - و - بولسه انشائی نینک حرف لاری تولاراق - یای - یلی - بولادور مثلاً: اوقویای - اوقویلی

۲. مضارع انشائی II دیکان فعل نینک ییلدیزیکا غای یا کای و

ضمیر متصل قوشولماقی بیلان صورتیکا کلتورولادور مثلاً: قیلغایمن - کلکایمن

۳. ماضی انشائی دیکان فعل نینک ییلدیزیکا غای یا کای و ایزری قوشولماقی بیلان صورتیکا کلتورولادور مثلاً: قیلغای ایردیم.

صیغه مصدریه

Verbum infinitum

مصدر I مثلاً: قیلماق - کلماک

مصدر II مثلاً: قیلیش - اوقوش

مصدر معین مثلاً: قیلغ

حالت فعلیه مصدریه مثلاً: قیلغالی - کلکالی

- اسم فاعل استقبالی I مثلاً: قیلغو - بر کو
 اسم فاعل استقبالی II مثلاً: قیلادورغان - کلادورغان
 اسم فاعل حالی I مثلاً: قیلا - اچا
 اسم فاعل حالی II مثلاً: قیلور - باشلار
 اسم فاعل ماضی I مثلاً: قیلیب - باشلاب
 اسم فاعل ماضی II مثلاً: قیلغان - کلکان
 حالت فعلیه مثلاً: قیلغاچ - برکاچ
 اسم فاعل مناسبت مثلاً: قیلغولوق - برکولوک
 اسم فاعل اعتیادی مثلاً: قیلغاق

عبارہ مصدریہ

Conjugation periphrastica

مصدر بیلان اسم فاعل نینک قسم لاری مصدریہ نینک آتولا عبارہ لاریکا ییلدیز بولادور
مصدر I اعرابغه کلتورولادور و انکا ضمیر مجرور متصل قوشولادور
 مثلاً: ساتماق نینک سببی شو ایدی - مونداغ قیلماقینکیز یخشی ایماس دور
 چی دیکان حرف بعضیده مصدرغه قوشولادور مثلاً: کلماچی
عبارہ مصدریہ نینک مثل لاری : قیلماقیم بار - قیلماقیم یوق -
 قیلماقچی بولدی - قیلماقچی ایردیم - قیلماقچی بولسام - قیلماقچی بولسه ایردیم -
مصدر II هم اعرابغه کلتورولور و انکا ضمیر مجرور متصل قوشولادور مثلاً: جزا تار تیشقه

اول لایق دور — مونداغ هورونلوق قیلیش بیلان اوستا بولماس — چولدین اوتوشومده بوران چیققی.

عبارة مصدریه نینک مثل لاری : قیلشیم بار — قیلشیم یوق —

قیلشیم بولسه — قیلشیم بولسه ایردی.

اسم فاعل استقبالی : دیکان نینک معنی سیده بر ارزو باردور مثلاً : بارغوسی بار

بو کورساتکاندیک اسم فاعل استقبالیغه ضمیر مجرور متصل قوشولادور — نینک بو ایش قیلغوم بیلان نمه کارینک بار — اش یکوم بار.

مذکور اسم فاعل استقبالیغه — ریک — دیکان حرف بعضیده قوشولادور مثلاً : اش یتکودیک بار — تورغودیک بولوب کلمدی.

عبارة مصدریه نینک مثل لاری : قیلغودیک من — قیلغودیک سن —

قیلغودیک دورمن — قیلغودیک ایردیم قیلغودیک بولسام

اسم فاعل مناسبت دیکان مذکور اسم فاعلکا — لوق — یا — لوک — قوشولماقی بیلان

صورتیکا کلتورولادور مثلاً : یکولوک.

اسم فاعل مناسبت کا ضمیر مجرور متصل و حرف جر قوشولادور و اول اوزی اعراغه کلتورولادور مثلاً : یکولوکوم اوچون ایشلاب تورامن .

عبارة مصدریه نینک مثل لاری : قیلغولوقوم بار — قیلغولوقوم یوق —

یکولوک ایکان — یکولوک ایردی — یکولوکوم بولسه — یکولوکوم بولسه ایردی .

مصدر معین دیکان تولاراق — لیق — یا — لیمک — بیلان تورادور ایکن بعضیده هم

یالغوز تورادور مثلاً : اولوک —

بو طریقهده تورسه اعراغه کلتورولوب ضمیر مجرور متصل بیلان حرف جرنی الادور

مثلاً : اولوکی نی کورغه قویدوق — اولوک اوچون چراغ یاندوردوق .

مصدر معینکا - ایبق - لیدک قوشولسه صفت نینک معنی سیده بولوب قالادور مثلاً:
ایشیک ایتیکلیک دور .

عبارة مصدریه نینک مثل لاری: اوخلاغلیق من - اوخلاغلیق سن -
اوخلاغلیق دور - اوخلاغلیق ایردیم - اوخلاغلیق بولسام -

اسم فاعل استقبالی II دیکان هم اسم نینک هم صفت نینک معنی سیده تورادور مثلاً:
ایرته قیلادورغان ایش - پادشاه کلادورغانی انکلادینک مو .

عبارة مصدریه نینک مثل لاری: قیلادورغانیم بار - قیلادورغانیم یوق
- قیلادورغان من - قیلادورغان سیز - قیلادورغان ایکان من - قیلادورغان ایردیم -
قیلادورغان بولدوم - قیلادورغانیم بولسه - قیلادورغانیم بار بولسه - قیلادورغانیم بولسه
ایردی - قیلادورغان بولسام - قیلادورغان بولسه ایردیم

اسم فاعل حالی II دیکان هم اسم نینک هم صفت نینک معنی سیده تورادور مثلاً:
یاناردا آطنی الامن - تونه کون اخشام یاتار وقتدا کلدی .

عبارة مصدریه نینک مثل لاری: قیلور بولسام - قیلور بولسانک -
قیلور بولسه - قیلور بولسام ایردی - قیلور بولسه ایردیم - قیلور بولسه ایردینک

اسم فاعل ماضی II دیکان هم اسم نینک هم صفت نینک معنی سیده تورادور مثلاً: قیلغانینکیز
منی غمکین قیلدی - او قوغان آدمنی ملا دیر - شهر دین قاچقانی بیلان قوتولدی

عبارة مصدریه نینک مثل لاری: قیلغانیم بار - قیلغانینک بار - قیلغانی
بار - قیلغانیم یوق - قیلغانیم بولسه - قیلغانیم بار بولسه - قیلغانیم بولسه ایردی

اسم فاعل اعتیادی دیکان نینک معنی سیدین عادت بولغان بر ایش و یا بر صفت
چیقادور مثلاً: تیشلاکاک - قورققاق -

عبارە مەصدىيە نىنك مەثل لارى: قورققاق دورمن — قورققاق دورققاق

دورسن — قورققاق دور — قورققاق ايرديم — قورققاق بولسام —

حالت فعلية مەصدىيە دىكان تركى تليده تولا ايشلاتيلور مثلاً:

سو تارتقالى كلديم — اويكا كىرىپ بلانى تىلاغالى توردى — بو شهر كا كوچوب كلكالى
نچه يل بولدى — انانك كسل بولسه اويدىن چىقىپ كتكالى بولمايدور — ايشاك نى
اورغانى بيلان قورساقى تويممايدور موفى قىلغالى چونك عقل لازم كلمايدور.

حالت فعلية دىكان نىنك ايشلايشى نى توبنكى مەثل لار كورساتادور
— بازارغه بارسانكىز منكا بر جىنك كوشت الغاچ كلينك — منى زور لاغاچ بو دىنغه
كىرديم — تريك و اولكانلارغه حكوم قىلغاچ كلادورغان خداوندىمىز كا ايشانورمن

فعل نىنك استفهامى

Interrogativum

فعل نىنك استفهام حرفى — **مو** — دور اول حرف تولاراق فعل نىنك اياغىغه توشادور

مثلاً: بىلدىنكىز مو

ضمير متصل | فعلكا قوشولغان حال لاردا مو دىكان استفهام حرفى بعضيده مذكور
ضمير متصل نىنك الديغه توشادور مثلاً: كلور موسن

اسم فاعل حالى | فعل نىنك بىلدىزى بولسه استفهام حرفىداكى و تولاراق يركا
توشادور و — م — يانغوز استفهام نشانهسى بولوب اسم فعلكا قوشولادور ليكن مضارع
غير معين | بولسه — و — يركا توشمايدور مثلاً: كلامدور — قىلامسن — قىلامبشموسن
حاشيه: جمده ضمير استفهام بار بولسه فعل هر كىز استفهام حالدا تورمايدور. مثلاً: كىم كلدى

فعل نىنك نفي سى

Negativum

فعل نىنك نفي حرفى — **ما** — دور و اول حرف فعل نىنك بىلدىزى كا قوشولادور
مثلاً: برماكان — برماكىل.

مثل لار:

نهی: قیلماغیمل - قیلما - قیلمانک - قیلمانکلار - قیلماسلا	
اسم فاعل حالی I نفی:	قیلمای - کلمای
اسم فاعل حالی II نفی:	قیلماس کلماس
اسم فاعل ماضی I نفی:	قیلماب - کلماپ
اسم فاعل ماضی II نفی:	قیلمانغان - کلماکان
مضارع I نفی:	قیلمایمن - کلمایمن
مضارع II نفی:	قیلماسمن - کلماسمن
ماضی نفی:	قیلمادیم - کلماپدیم
ماضی استمراری نفی:	قیلماس ایردیم - کلماس ایردیم
ماضی فی الحالی I نفی:	قیلماب دور من
ماضی فی الحالی II نفی:	قیلمانغان من - کلماکان من
ماضی فی الماضی نفی:	قیلماب ایردیم - قیلمانغان ایردیم
شرطی زمان حال نفی:	قیلماسام
انشائی زمان حال نفی:	قیلمانغایمن

فعل مزید فیه

Verba derivata

۱. فعل مزید فیه دیکان فعل مجرد نینک ییلدیزیکا باشقه باشقه حرف لار قوشولماقی بیلان صورتیکا کلتورولادور اول حرف لار فعل مجردکا قوشولغانی بیلان فعل نینک صورتی و معنی سی تبدیل بولادور. مثلاً: قیلماق دیکان فعل مجردکا - دور - قوشولسه قیلدورماق دیکان فعل مزید فیه عبارت قیلبنور.

۲. فعل مزید فیه نینک قسم لاری بولاردور:

فعل مجهول (Passivum) فعل سببی (Causativum) فعل
امکانی (Potentialis) فعل مشارک (Reciprocum) فعل مطاوع
(Reflexivum)

۳. فعل مزید فیہ نینک تصریفی فعل مجرد نینک کی غہ اوخشاش دور

فعل مجهول

Passivum

۱. فعل مجرد نینک ییلدیزیکا -- ل -- ییل -- ول -- ن -- ین -- ون
دیگان حرف لار نینک بری قوشولماقی بیلان فعل نینک مجهول صورتی عبارت بولادور
مثلاً: قیلیندی -- چورولدی -- بریلدی
حاشیہ: فعل نینک ییلدیزیکا بر ل -- بار بولسه مجهول حرفی -- ن -- ین -- ون بولادور
بولماسه تولاراق -- ل -- یل -- ول -- بولادور. مثلاً: باشلاندى -- ییلیندی -- قورالدى --
کوتاریلدی -- تونولدی -- توتولدی --

فعل سببی

Causativum

۱. فعل مجرد نینک ییلدیزیکا -- غوز -- کوز -- قوز -- کاز -- قاز -- دور --
قور -- ور -- ن -- دیگان حرف لار قوشولماقی بیلان فعل سببی عبارت بولادور
مثلاً: تورغوزماق -- یاتقوزماق -- یوتکوزماق -- قوتقازماق -- قیلدورماق -- یاتقورماق --
اولتورماق -- قاجورماق -- ایشلاتماق
۲. مذکور حرف لار نینک بری فعل مجهولغه قوشولماقی بیلان هم فعل سببی عبارت
بولادور. مثلاً: ییلیندورماق -- قوتلاندورماق.
۳. بر فعل غیر معدی فعل سببیکما کلتورولسه فعل معدی بولادور
مثلاً: کلماک غیر معدی بر فعل دور اما اندین عبارت قیلینغان کلتورماق معدی بر فعل دور
بعضی فعل سببیکما ایکی حرف سببی قوشولغان دور مثلاً: کلتورکوزماق -- یاتقوزدورماق

فعل امکانی

Potentialis

۱. ال دیکان حرف فعل مجرد کا — فعل مجهولہ یا فعل سببیکہ قوشولماقی بیلان فعل

امکانی عبارت قبلینور مثلاً: قبلالماق

حاشیہ: فعل نینک ییلدیزی نینک آخرقی حرفی حرف صوتی بولسہ بر ی حرف امکانی نینک

الدیغہ توشوب قالادور مثلاً: باشلایانماق.

فعل مشارک

Reciprocum

فعل مشارک نینک حرف لاری بولار دور:

ش - و ش - یش - بو حرف لار فعل مجرد نینک یا فعل مزید فیہ نینک ییلدیزیغہ قوشولادور

مثلاً: اوروشماق - کوروشماق - قبیشماق - کلیشماق -

فعل مطاوع

Reflexivum

فعل نینک ییلدیزیغہ ین - ون - ن دیکان حرف لار قوشولماقی بیلان

فعل مطاوع عبارت بولادور. مثلاً: تبرانماق - اورونماق - اورکانماق -

فعل مرکب

Verba composita

فعل مرکب دیکان آلتہ شهر ترکی سیدہ تولا ایشلاتیلور بعضیدہ بر اسم بیلان فعلدین بعضیدہ

بر صفت بیلان فعلدین بعضیدہ اسم فاعل بیلان بر فعلدین عبارت قبلینغان دور مثلاً: قولاق سالماق -

بولقه اورماق - انت ايچماك - محبت كورساتماك - شعر اوقوماق - يىخشى كورماك -
 يمان كورماك - قىلا باشلاماق - يانيب كىلماك - ايچيب بولماق - هايداب اتماق -
 تاشلاب اتماق -

ظروف

Adverbia

ظروف برنجه قسم بولادور مثلاً: ظروف مكان (Adverbia loci) ظروف زمان
 (Adverbia temporis) ظروف طريقه (Adverbia modi) ظروف درجه
 (Adverbia mensurae) ظروف تاء كيد و نفى - ظروف استفهام
 (Adverbia interrogandi)

ظروف مكان بيلان ظروف زمان نينك مثل لارى: موندا - اندا - ايچكاري
 تاشقاري - كين - ايلكاري - برى - نرى (نارى) - يوقاري - توبن - ايمدى - حاضر
 حالا - يات - بو كون - تونه كون - ابرته - بولتور - تىخي - هميشه -

ظروف طريقه بيلان ظروف درجه نينك مثل لارى: اوبدان - يمان - يلدام
 اهسته - اهسته راق - مونداغ - انداغ - تولا - از - تىمام - بارچه - همه - جزئى
 ظروف تاء كيد بيلان نفى نينك مثل لارى: آرى - البته - بتحقيق - يوق
 ظروف استفهام نينك مثل لارى: قچان - نه ايشقه - قايداغ - نجه

حاشيه: ظروف و عباره ظروف بعضيده ضمائر بيلان اسمائ نينك آخريغه بر نجه قسم
 حرف لار قوشولماق بيلان عبارت بولادور يعنى مفعول اليه - مفعول فيه و مفعول عنه
 نينك حرف لارى بر سوزكا قوشولغانى بيلان ظروف عبارت قىلينادور مثلاً:
 قاي يانغه - ارادا - اول طرفدين -

داغ و چه - ديكان حرف لار بر سوزكا قوشولماق بيلان ظروف عبارت قىلينادور
 مثلاً: قايداغ - كونومچه

غايچه - (كچه) و غونايچه (كونچه) ديكان حرف لار بر سوزكا قوشولماق بيلان
 ظروف عبارت قىلينادور مثلاً: قچانغچه - كلكونچه

صفات نينك تولا لارى ظرف نينك خدمتى قىلادور و ظروف نينك چونك بر عددى
 صفت ديك درجه لاركا كلتورولور اسم و ضمير سوزلار ظرف ديك تورسه اعرابغه
 كلتورولادور.

حروف جر

Praepositiones - postpositiones

حروف جرنينك چونكراق عددى اسمديك اعرابغه كلتورولور و ضمير متصل اولارغه قوشولادور مثلاً: قاشيمدا -- الدينكغه

مفعول فيه حاليداكى حروف جرنينك مثل لارى:

ازاسيدا -- اليدا -- اوتراسيدا -- چورهسيده -- قاشيدا -- يانيدا -- اوستيده --
توپهسيده -- يوقاريدا -- تكيده -- استيدا -- توينده -- تاشيدا -- ايچيده -- ارقاسيدا
كينده -- توغريسيدا -- بارهسيده

اعرابغه كلتورولمايدورغان حروف جرنينك مثل لارى:

اوچون -- برله -- بيدلان -- ييله -- سز -- صونكرا .
تولاراق حروف جر جمله و عبارهلارده مضاف يولوب تورورلار مثلاً:
اينك اليدا عزت تاييب دور -- سوزنينك اليدا قويولادورغان بر نجه حروف جر باردور
اولار فارسى زباندن الينغان دور مثلاً: بي -- ب -- نا -- مثال يهوش -- يوز بيوز
نا علاج -- حروف جر ديكان مفعول اليه -- مفعول به -- مفعول فيه و مفعول عنه بيان
قيلالماغان احوالنى بيان قيلغالى خدمت قيلادور .

حروف عطف

Conjunctiones

حرف عطف ديكان جمله لاز -- عبارهلار و سوزلارنى بر بريكبا باغلايدورغان سوزدور مثلاً
خدا قادرا اما انسان عاجزدور -- اوغول وقيز شهركا باريب دور ليكن اناسى اويده اولتورادور
حرف عطف ايكي قسمغه بولانادور يعنى

بسر درجه ليك حرف عطف و حرف عطف تابع

بر درجه ليك حروف عطف نينك تولالارى بولاردور:

و -- بيدلان -- هم -- هم -- هم -- نه -- نه -- يا -- يا -- يا -- خواه -- خواه

لیکن - بلكه - امّا - مگر - ینہ - پس - القصه
 انینك اوچون - مونینك اوچون - شوینك اوچون - یعنی
 حرف عطف تابع نینك تولا لاری بولاردور:

که - (کیم) وقتیکه - نچوک (که) - شوینداغ که - انداغ که
 چونکه - چون - تاکه - اگر - هر چند - اگر چه

مثللار: آط چونك اما تیوه تخی چونك دور - نه قار نه یامغور یاغدی - سن
 هورون تورورسن مونینك اوچون ایشینك رواجلیق تاپمایدور - اگر مونداغ
 قیلسانك اوبدان بولمایدور .

حروف ندا

Interjectiones

تولاراق ایشلاتیلادورغان حروف ندا بولاردور:

ای - منا - حوی - هی هی - شوک - اینا - وای - وای جان
 لبای - جمه یا که جوها -

بعضیده هم توبنکی سوزلار حرف ندا دیک ایشلاتیلور:

توبه - یا الله - خوش - پیلاق پولوق یا که فلاق فولوق

کلمات مشتقه

کلمه مشتقه دیکان بر سوزکا باشقه باشقه حرفلار قوشولغانی بیلان عبارت بولغان دور
 مثلاً: ساسلیق ساس دیکان سوزکا لیق قوشولغانی بیلان عبارت دور. کلمه غیر مشتقه
 دیکان اصل معنی سیده و صورتیده تورادورغان سوزدور مثلاً: آط - ایت

١. اسماء مشتقه

١. اسم و صفت سوزلاركا -- ليقف - لوق - ليك - لوك -
ديكان حرف لارنيك بريني قوشماق بيلان بر قسم اسم مشتق عبارت قيلي نور. مثلاً :
دوست ديكان سوزكا - لوق - قوشولماقي بيلان دوستلوق ديكان اسم مشتق عبارت
قيلينور - يمان - يمانليق
٢. مذکور حرف لار يا فارسي زباندين الغان - سندان - ديكان حرف بر سوزكا
قوشولماقي بيلان ينه بر قسم اسم مشتق عبارت قيلي نور مثلاً آفغان - آفغانستان -
كل - كل لوق يا كلستان
٣. بر اسم - بر مصدر يا بر اسم فاعل استقباليغه - چي - ديكان حرف قوشولماقي
بيلان بر اسم فاعل مشتق عبارت قيلي نور
مثلاً پچاق - پچاقچي - قيلماق - قيلماقچي - قيلغو - قيلغوچي
٤. بر سوزكا - كمش - بان ديكان حرف لار قوشولماقي بيلان اسماء حرفه
عبارت بولادور
مثلاً عرابه كمش دروازه بان - باغبان
٥. بر سوزكا - داش - ديكان حرف قوشولماقي بيلان شريكچينيك كورساتادور
غان اسم مشتق عبارت قيلي نور مثلاً يول - يولداش
٦. بر سوزكا چه - چك - قوشولماقي بيلان اسم تصغير عبارت قيلي نور -
مثلاً باغچه - كولچك
٧. ايكي اسم بر يركا قوشولماقي بيلان و هم بر اسم بيلان بر صفت بر يركا
قوشولماقي بيلان اسم مشتق هم عبارت قيلي نور مثلاً: چاي خانه - اط خانه -
اقسقال -

II. صفات مشتقه

۱. بر اسم بر اسم فاعل یا بر صفت کا لیبیق - لوبوق - لوبک - لوبوک دیکان حرف لار نینک برینی قوشماق بیلان صفت مشتقه عبارت قیلینور مثلاً یتوک - یتوکلوک - تاش - تاشلیق - عقل - عقللیق - تاغ - تاغلیق - کاشغر - کاشغریق
۲. بر سوزکا - دیک - دیکان حرف قوشولماقی بیلان اوخشاشلیق کورساتادورغان صفت عبارت قیلینور مثلاً کوندیک - سندیک
۳. بر سوزکا - سز - دیکان حرف قوشولماقی بیلان بر قسم صفت نفیه عبارت قیلینور مثلاً، یل سز - منینک سز

III. افعال مشتقه

۱. بر سوزکا - لا - دیکان حرف قوشولماقی بیلان بر فعل مشتق عبارت قیلینور مثلاً سوزلاماک - تیشلاماک - توزلاماک - کوکلاماک - باشلاماق
۱. رنک باره سبداکی صفت کا - ار - یار - دیکان حرف قوشولماقی بیلان بر قسم فعل عبارت بولادور مثلاً سارغرماق (ساریغرماق) اقاماق

IV. اسماء فاعل مشتقه صفات مشتقه

و ظروف مشتقه

۱. فعل نینک ییلدیزیکا - ق - ک - ن - دیکان حرف لار نینک برینی قوشماق بیلان اسم مصدر و صفت عبارت بولادور مثلاً تتراک - آغریق - پوتون

۲. فعل نینک بیلدیزیکا - غاق - کاق - قوشولماقی بیلان هم صفت نینک هم ظرف نینک خدمتی فی قیلادورغان اسم مصدر عبارت بولادور مثلاً ییقیلغاق - اورونغاق - تیشلاکاک

۳. بر سوزکا - جان یا مند - دیکان حرفی قوشماق بیلان بر قسم اسم فعلی عبارت بولادور مثلاً - اغریق جان کسلمند - دولتمند

۴. اسم فاعل حالی II دیکانکا - چی - قوشولماقی بیلان بر قسم اسم مشتق عبارت قیلینور مثلاً - قونارچی - قالورچی - تورارچی - کلارچی - کتارچی

جمله

جمله یاکه عبارت و انینک حصه لاری

۱. تیل بیلان بیان بولغان خیالی جمله یاکه عبارت دیرلار - مثلاً هوا اوچوق دور بلا اوینایدور
۲. جمله لار معنی سیکا موافق بر نجه قسم بولادور :
 - (ا) جمله ندا - مثلاً منا قایداغ چرایلیق اوچارلیق درختدا قونوب دور !
 - (ب) جمله اخباریه مثلاً اوغول اوقویدور - بلا اوخلایدور
 - (پ) جمله استفهامیه - مثلاً اوغول اوقویدورمو ؟
 - (ت) جمله انشائییه یعنی امر - نهی و تیلک - مثلاً او قوغیل - او قوماغیل - مونی منکا برسانکیز اوبدان بولور ایردی
۳. جمله لار عبارت بولغانیغه موافق اوچ قسمغه بولانادور :
 - (ا) جمله فعلیه یعنی فعلی بار جمله - مثلاً بولانچیلار شهرنی بولادی
 - (ب) جمله اسمیه یعنی فعلی یوق جمله مثلاً خدا قادر - بلا کچیک
 - (پ) جمله ناقصه یعنی کسبیلککان جمله - مثلاً قایداغ چرایلیق - سلام

جمله نینک باش حصه لاری

۱. جمله نینک باش حصه لاری مبتدا و خبر دور

۲. جمله فعلیه داکی مبتدائی تولاراق فاعل دیرلار و مونداغ جمله داکی خبر بر فعل دور مثلاً کون پاتیب دور دیکان جمله فعلیه ده کون فاعل و پاتیب دور خبر بولادور - بلام کچیک دیکان جمله اسمیه ده بلام مبتدا و کچیک خبر دور.

۳. مبتدا یا که فاعل دیکان نینک اوزی جمله دا بیان قیلیندورغان سوز بولادور - خبر جمله ده مبتدا یا که فاعل باره سیدین خبر برادورغان سوز دور مثلاً سو موزلادی دیکان جمله ده سو باره سیدین بر خبر بار یعنی موزلایدور

مبتدا یا که فاعل نینک خدمتی نی قیلادورغان سوزلار:

۱. اسم و ضمیر جمله ده مبتدایک تورادور مثلاً فرصت اوتادور - اولینه پاتیب کلمایدور

۲. صفت و صفت نینک خدمتی نی قیلادورغان سوزلار مثلاً یمان اوز جزایی نی تاپادور

۳. مصدر - مثلاً ایشلاماک فرض دور

۴. هر قایسی سوز جمله ده بیان قیلینسه مبتدا یا فاعل بولالایدور مثلاً چونکه دیکان بر

حرف عطف دور

خبر نینک خدمتی نی قیلادورغان سوزلار :

۱. فعل - مثلاً معلم کیردی

۲. فعل بیلان فعل مساعد - مثلاً طالب درسنی اور کاتیب بولغان دور

۳. اسم - صفت و صفت نینک معنی سیدا تورادورغان سوزلار نینک بری بیلان فعل مساعد

خبر نینک خدمتی نی قیلادور مثلاً ایت بر حیوان دور - کل چرایلیق دور

جمله نینک تابع حصه لاری

۱. جمله نینک تابع حصه لاری نینک ضرور راقی بولاردور :

مفعول به - مفعول الیه - صفت حقیقه - صفت خبریه (سببی) ظرفی (زمان و مکان) یا که عباره ظرفیه - حال یا که عباره حالیه

(۱) مفعول به دیکان بر فعل متعدینی تعینلاب جمله داکی مبتداغه منصوب بولادور

مثلاً: معلم طالبانی اور ادور — سن بو خطانی پتوب سن مو
(ب) مفعول الیه بر فعل یا بر صفتی تعینلاب کیم کا یا نمہ کا بر واقع یا بر ایش
بولغانانی بیان قیلادور — مثلاً اوغول آطغه بدہ بر ادور

(پ) صفت حقیقیہ بر اسمنی او تور تعینلابدور مثلاً چاقان بلا پات درسینی اور کانادور

(ت) صفت سببیہ دیکان فعل نینک واسطہسی برلہ بر سوزنی تعینلابدور مثلاً بلا کچیک دور
حاشیہ: صفت سببیہ بر جملہ اسمیہدہ بولسہ خیالدا بار بر فعل نینک واسطہسی برلہ بر سوزنی
تعینلابدور مثلاً بلا کچیک دیکان جملہ اسمیہدہ دور یا ایکان خیالدا بار —

صفت سببیہ بعضیدہ مبتدائی تعینلابدور مثلاً آسمان اوچوق دور — بعضیدہ مفعول بہنی
تعینلابدور مثلاً اتا اوغولنی نور احمد اتادی

(ث) ظرفی یا کہ عبارتہ ظرفیہ دیکان بر فعل — بر صفت یا بر ظرفی نی — زمان و مکان
بارہسیدہ تعینلابدور — مثلاً اول ساعت سکزده کلدی — اول کشی ختندہ اولتور ادور —
سودا کر دوکاندین کتی — کاروان تاغقه کتی —

حاشیہ: مذکور تمثیل کورساتکاندیک مفعول الیه ہم ظرفی نینک خدمتی نی قیلادور

(ج) حال یا کہ عبارتہ حالیہ بر فعل — بر صفت یا بر ظرفی باشقہ باشقہ حال بارہسیدہ
تعینلابدور مثلاً اول اطلاق کلدی

جملہ ناقصہ

۱. جملہ ناقصہ سوال قیلیش و اوچور بریشده تولا ایشلاتیلور مثلاً (بر اداش سنی
ایستایدور) قایمسی (اداش منی ایستایدور) نور اخوند (سنی ایستایدور)
۲. جملہ ناقصہ ہم ندا جملہ لارده ایشلاتیلور مثلاً قایداغ چرایلیق — نہ یخشی

بربریکا باغلا غلیق جملہ لار

۱. ایکی جملہ بربریکا باغلا نسه یا ایکی سی بر درجه لیک بولور یا بری ینہ بریکا جملہ تابعہ بولور
۲. بر درجه لیک جملہ لار بربریکا باغلا بدورغان حرف لار نینک تولا لاری بولاردور: و — بیان
— ہم — ہم — ہم — نہ — نہ — یا — یا — لیکن — اما — بلکه — مکر — ینہ — پس — القصہ —
جملہ تابعہ فی اوزیکا باش بولغان جملہ کا باغلا بدورغان حرف لار نینک تولا لاری بولاردور:
کہ — (کیم) وقتیکہ — قچان کہ — نچوک کہ — شو نداغ کہ — انداغ کہ — چونکہ — چون — تا کہ
— اگر — هر چند اگر چه

